

TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA

Kultuurikorralduse õppekava

Meelis Tammemägi

JAZZKAAR 2025 – JAZZ MEETS ART – mõõtes mõõtmatut kunstis, muusikas ja
festivalikorralduses

LÕPUTÖÖ

Juhendaja: Eva Saar

Kaasjuhendaja: Anu Rannu

Viljandi 2025

RESÜMEE

Lõputöö keskendub Tallinna rahvusvahelise jazzifestivali Jazzkaar 2025 analüüsile, pannes fookuse festivali raames toimunud kahele episoodile: tasuta kontsertide päeva produktsioonile ning festivali osana Arne Maasiku näitusele „Jazz meets Art – NYC SHOTS“ Von Krahl kontserdisaalis. Töö käsitleb autoripõhiselt kultuurikorraldaja kogemust antud festivali produktsioonis ja ruumiloomes ning ühe jazzifestivali mitmetasandilist tähendust. Kokkuvõtvalt valgustab lõputöö ka laiemat vaadet Eesti jazzikultuuri arengule, tõmmates ajaloolisi paralleele ning tõestades, et jazz ja jazzifestivalid on Eestis elujõulised ning säilitanud oma kultuurilise tähenduse muutuvates oludes. Lisade osas antakse sissevaade heliloomingu, jazzmuusika ja jazzifestivalide arenguloosse, avades seni laialdaselt vähekaostatud tahke – sealhulgas kultuurisündmuse mõju, mis ei avaldu niivõrd numbrites kui kogemuses.

Märksõnad: kultuurikorraldus, Jazzkaar, 67 Jazz Festival, produktsioon

ABSTRACT

This thesis focuses on the analysis of the Tallinn International Jazz Festival Jazzkaar 2025, highlighting two specific episodes within the festival: the production of the Free Concerts Day and the exhibition “Jazz meets Art – NYC SHOTS” by Arne Maasik, held in the Von Krahl concert hall as part of the festival. The work draws from the author’s personal experience as a cultural producer and explores the multifaceted meaning of a jazz festival through both production and spatial creation. In summary, the thesis also reflects a broader perspective on the development of Estonian jazz culture, drawing historical parallels and demonstrating that jazz and jazz festivals remain vital in Estonia, having preserved their cultural significance amid changing conditions. The appendices provide an overview of the evolution of composition, jazz music, and jazz festivals, shedding light on aspects that have so far received little attention – including the impact of cultural events that manifests not so much in numbers as in lived experience.

Keywords: cultural management, Jazzkaar, 67 Jazz Festival, production

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	4
1. JAZZKAAR.....	5
1.1. Jazzkaar kui organisatsioon.....	5
1.2. Jazzkaare Sõprade Ühing.....	5
1.3. Festival Jazzkaar numbrites.....	7
1.4. Jazzkaare toetajad.....	8
1.5. Jazzkaare eluring.....	9
1.6. Jazzkaare eesmärgid ja vääruised.....	10
1.7. Jazzkaare sihtgrupp.....	11
1.8. Ajalooline kontekst.....	11
1.9. Peatüki kokkuvõte.....	12
2. FESTIVAL JAZZKAAR 2025.....	14
2.1. Tasuta kontsertide päev.....	14
2.2. Tasuta kontsertide päev numbrites.....	16
2.3. Osalemine festivalil.....	17
2.4. Arne Maasik „Jazz meets Art – NYC SHOTS“.....	20
REFLEKSIION.....	25
Kasutatud kirjanduse loetelu.....	28
LISAD.....	31
Lisa 1. Tasuta kontsertide päeva programm.....	31
Lisa 2. Tasuta kontsertide päeva eelarve.....	34
Lisa 3. Infomaterjal 2.4. Arne Maasik „Jazz meets Art - NYC SHOTS” juurde.....	35
Lisa 4. Festival Jazzkaar 2025 põhiprogramm.....	37
Lisa 5. Jazzi ajaloost.....	38
Lisa 6. Jazzmuusika.....	41
Lisa 7. Jazz Eestis.....	45
Lisa 8. 1967 Jazz Festival.....	48
Lisa 9. Lõpetuseks autorilt.....	58

SISSEJUHATUS

Maailm on üles ehitatud nii, et kõiges on oma korrapära – on loodus- ja füüsikaseadused ning seadused, mille järgi toimivad inimühiskonnad, kirjutab Raul Narits „Õiguse Entsüklopeedia” sissejuhatuses ja jätkab, protsessid ei põhine juhuslikkusel, vaid on seotud kindlate seaduspärasuste ja seadustega. Nii on aatom üles ehitatud teatud kindlatel printsiipidel, kivi kukub kindla kiirendusega maa suunas, planeedid liiguvad seaduspäraselt, ka inimvaim loob loodusele omaste seaduspärasuste üle oma korrad. (Narits 2002: 17). Nii on kõige aluseks seaduspärasused ja samuti on ka heliloomingu aluseks struktuur ning looming ise põhineb harmoonial – korrastatusel. Kuigi improviseerimisel on džässmuusikas oluline roll, siis ka džässmuusik improviseerib etteantud harmoonia struktuuri põhjal, kirjutab J. E. Berendt oma jazziajaloole pühendatud teoses „Jazziraamat”. (Berendt, 1999: 167 -168).

Kindlad struktuurid, selgus ja korrektsus on ka ühe märgilise jazzifestivali aluseks. Nii on kinnitanud vestluses ka festivali Jazzkaar produtsent Anu Luik, et tema töös ühe suure festivali korralduses on improviseerimisel väga vähe ruumi – kõik on selgelt struktureeritud ja väga pikalt ette planeeritud.

Olen kindel, et peaprodutsendi võimes midagi nii mahukat planeerida ja struktureerida avaldub suur loovus. Meie ühine koostöökogemus näitas, et ka väikesel improviseerimisel on festivalikorralduses oma koht olemas, sest tegime Anu Luigega väga lühikese ajaga suure muudatuse 2025. aasta Jazzkaare peasaali kujunduses – Arne Maasiku näituse „Jazz meets Art – NYC SHOTS“ lisamise näol.

Jazzkaare korraldamisega seonduvatel teemadel on lähi ajaloo kirjutatud mitmeid lõputöid, viimased neist alles üsna hiljuti: 2021. aastal Elise-Brigit Hüsson poolt, Linnaruumi projekti produktsiooni kajastav (Hüsson, 2021) ja 2023. aastal Anna Brit Vetsa poolt lõputöö, mille aluseks on samuti festivali Jazzkaar tasuta kontsertide päev (Vetsa, 2023).

Kirjeldatud töid lugedes mõistsin, et oma lõputööd koostades ei soovi korrata juba käsitletut. Lugesin kümneid raamatuid, viisin end kurssi heliloomingu alustega, jazzmuusika ja -festivalide ajaloo, kirjutasin välja sadu lehekülgi materjale – ning jõudsin arusaamisele, et kogu seda teavet ei ole võimalik antud lõputöö põhiosa konteksti lisada - kirjeldatud ülevaated on ära toodud kokkuvõtvalt selle lõputöö lisadena (Lisad 5-9).

Käesolev lõputöö käsitleb 2025. aasta Tallinna rahvusvahelist festivali Jazzkaar, tehes seda kahes episoodis: minu osalemine produtsendina festivali tasuta kontsertide päeva programmis ning Arne Maasiku näituse „Jazz meets Art – NYC SHOTS“ kureerimine festivali Von Krahli peasaalis Telliskivi loomelinnakus.

1. JAZZKAAR

Festival on lühiajaline, regulaarselt korduv ja avalik kultuurisündmus keskendudes kindlale kultuurivaldkonnale. (Mair, 2019).

Tallinna Rahvusvaheline Festival Jazzkaar on rahvusvaheliselt tuntud ja tunnustatud bränd, Eesti kultuuri üks visiitkaarte, mis sai alguse aastal 1990. Huvitava ja omanäolise programmi, julgete lahenduste, noore publiku kaasamise ja kvaliteetse korraldusega kuulub Jazzkaar Euroopa parimate jazzifestivalide hulka. Jazzkaart on tunnustatud EFFE kvaliteedimärgiga ning Eesti muusikatööstus valis esimesena festivali 2015. aastal parimaks muusikafestivaliks. Jazzkaar on European Jazz Networki ja Music Estonia liige ning oluline jazzivaldkonna arendaja Eestis (Jazzkaar, 2025).

1.1. Jazzkaar kui organisatsioon

Organisatsioon on inimeste ühendus, mis on loodud ühiste eesmärkide saavutamiseks ning millel on omavaheliste suhete struktuur. Organisatsioone jaotatakse ametlikeks ja mitteametlikeks; ametlikke organisatsioone iseloomustab kindel struktuur ning teadlikult seatud eesmärgid (Alas, 2008).

Juriidiliselt (de jure) organisatsioonina on Jazzkaar MTÜ ehk mittetulundusühing. Mittetulundusühing on isikute vabatahtlik ühendus, mille eesmärgiks või põhitegevuseks ei või olla majandustegevuse kaudu tulu saamine. Kasumit ei või jagada oma liikmete vahel, tulu võib kasutada vaid põhikirjaliste eesmärkide saavutamiseks (Mittetulundusühingute seadus, 2020). Jazzkaare organisatsiooni struktuuri sobib kõige paremini kirjeldama sõpruskond, sellele viitab ka organisatsiooni nimi – Jazzkaare Sõprade Ühing.

1.2. Jazzkaare Sõprade Ühing

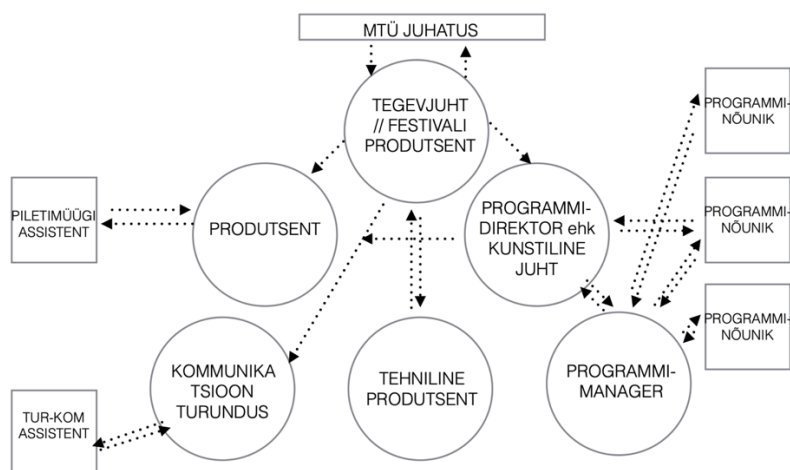
Tallinna rahvusvahelist festivali Jazzkaar korraldab MTÜ Jazzkaare Sõprade Ühing, mis on asutatud 25. jaanuaril 1995. aastal. Asutamise aluseks olevast põhikirjast võib lugeda, et loodud ühingu põhieesmärgiks on jazzmuusika edendamine ja populariseerimine. (MTÜ Jazzkaare Sõprade Ühing, põhikiri, 2024).

Lisaks on põhikirjas toodud ära järgnevad olulised eesmärgid:

- Eesti jazzi, bluusi ja improvisatsioonilise muusika harmooniline arendamine
- Eesti jazzmuusika ja -muusikute tutvustamine Eestis ja maailmas
- Jazzmuusikute loominguliste projektide toetamine
- Maailma jazzi tutvustamine Eesti kuulajale
- Rahvusvaheliste kontaktide arendamine, kasutades Jazzkaare ülemaailmseid sidemeid

(MTÜ Jazzkaare Sõprade Ühing, põhikiri, 2024)

Organisatsiooni Jazzkaar kuuluvad: kunstiline juht ja helilooja, muusikateadlane ja riikliku kultuuri elutööpreemia laureaat Anne Erm, Eva Saar (produtsent, turundusjuht, sponsorlusjuht), Anu Luik (produtsent, piletimajanduse koordinaator, vabatahtlike koordinaator), Birgit Krullo (programmijuht ja produtsent), Kaisa Potisepp (kommunikatsioonijuht-turundusjuht). Tehnilist produktsiooni juhib Kaur Kenk. Fotograafide tiimi juhib Rene Jakobson. Programmi loomesse on viimasel aastal kaasatud ka programminõunikud, lõplik programmiline otsustus on kunstilisel juhil. Festivali õnnestumisele aitavad kaasa veel üle saja vabatahtliku, kellest märkimisväärne osa on Jakaarega seotud olnud juba üle mitmekümne aasta. Sündmuste toimumise perioodiks palgatakse lisaks ka hooajalised töötajad, näiteks linnaruumiprojektijuht, piletimüügi assistent, turundus- ja kommunikatsiooniosakonna assistent jne. Tutvu organisatsiooni struktuuriga joonisel 1.

Joonis 1: MTÜ Jazzkaare Sõprade Ühingu struktuur

MTÜ Jazzkaare Sõprade Ühing valiti 5. märtsil 2025 *Aasta muusikasündmuste korraldajaks*, tunnustades festivali silmapaistvat panust Eesti muusikaettevõtluse ja kultuurikorralduse vallas (Jazzkaar, 2025).

1.3. Festival Jazzkaar numbrites

2022. aastal on teinud festivalist Jazzkaar põhjaliku ülevaate Elise-Brigit Hüsson oma lõputöös *Tallinna rahvusvahelise festivali Jazzkaar 2021 Tallinna linnaruumiprojekti tootmine* (Hüsson, 2022). Kui vaadelda festivali kvantitatiivseid näitajaid nüüd uuesti – viimase viie aasta perspektiivis, siis muidu tõusutrendis olnud Jazzkaare külastatavus langes aastatel 2020–2021 järsult ja märkimisväärselt, mida võib seostada globaalse COVID-19 pandeemiaga. Külastajate koguarv kasvas uuesti 9 000 pealt 21 700-ni alles 2024. aastal, kuid langes veidi 2025. aastaks (19 300). Piletiga külastuste arv järgib sarnast mustrit, saavutades 2024. aastal maksimumi (10 400), kuid langeb 2025. aastaks 8 750-ni. Viimase viie aasta andmed viitavad mõõdukale taastumisele ja stabiliseerumisele. Täpsema statistilise ülevaatega Jazzkaare kohta aastatel 2018-2025 saab tutvuda tabelis 1. (Jazzkaar statistika, 2025).

Stabiliseerunud on ka festivali Jazzkaar kestvus, mis jääb nüüd 8 päeva juurde, varasemalt on see kõikunud 6 -10 päeva vahel. Olles viimase kümne aasta jooksul kõige madalamal tasemel ülalkirjeldatud pandeemia perioodil. (Jazzkaar statistika, 2025).

Aasta	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Kestvus	10 päeva	10 päeva	6 päeva	7 päeva	8 päeva	8 päeva	8 päeva	8 päeva
Külastatavus	26 200	26 000	9000	9000	18 000	18 000	21 700	19 300
Piletiga külastusi	12 500	12 000	6000	5200	9000	9600	10 400	8750
Sündmused kokku	160	160	100	116	146	110	115	140
Põhiprogramm	60	80	27	37	41	48	48	48
Välispubliku %	11%	5%	1,3%	6,2%	4,6%	9,2%	6,8%	7,9%

Tabel 1: Festivali Jazzkaar numbrilised näitajad aastatel 2018-2025

Vaadeldava, viimase viie aasta, perspektiivis toimus festivali Jazzkaar programmis 727 muusikasündmust, mida külastas kokku üle 86 000 muusikahuvilise, 42 950 neist piletiga. Aastatel 2021–2025 on väliskülastajate osakaal publiku hulgas kõikunud vahemikus 4,6–9,2%, keskmiseks näitajaks kujunedes ligikaudu 6,9%. Madalaim tase (4,6%) registreeriti 2022. aastal, kõrgeim (9,2%) 2023. aastal.

Võrdluseks, 2020. aastal, mil Maailma Terviseorganisatsioon (WHO) kuulutas välja rahvusvahelise tervisealase hädaolukorra (World Health Organization, 2020), oli väliskülastajate osakaal Jazzkaare publiku seas publiku-uuringu alusel vaid 1,3% (Jazzkaar statistika, 2025). See näitaja peegeldab selgelt rahvusvaheliste reisipiirangute ja üldise ebakindluse mõju nii konkreetsele kultuurisündmusele kui ka kultuurisektorile laiemalt. Järgnevatel aastatel kasvas väliskülastajate osakaal järk-järgult, ulatudes alles 2023. aastaks 9,2%-ni. Võrdluseks võib tuua piirangute eelse taseme 2018. aastast, mil väliskülastajate osakaal ulatus 11%-ni. Seega võib järeldada, et kirjeldatud piirangute mõju on jätkuvalt tuntav ning festivali rahvusvaheline külastatavus ei ole veel täielikult taastunud varasemale tasemele. (Jazzkaar statistika, 2025).

Vaadates pikemat perspektiivi ja tuues paralleeli kogu Eesti jazziajaloo ja 1967. aasta Jazz Festivaliga, võib kokkuvõtteks öelda, et jazz ja jazzifestivalid on säilitanud oma elujõulisuse ning jäänud ellu hoolimata kõigist raskustest ja erinevatest piirangutest. See näitab, et Eesti jazzikultuur on tugev ja kohanemisvõimeline ning jätkuvalt oluline osa Eesti kultuurielust. Eesti jazziskeene on olnud läbi ajaloo kõitev nii rahvusvahelistele artistidele kui

ka jazzihuvilistele. Märgiline roll selle järjepidevuse hoidmisel kuulub just festivalile Jazzkaar – täpsemalt Jazzkaare sõprade ühingule ja inimestele nende ümber, kelle pühendumus ja visioon on olnud aluseks Eesti jazzikultuuri kestlikkuse ja arengu tagamisel.

1.4. Jazzkaare toetajad

Lisaks kirjeldatud jazzisõpradele, teevad festivali ja kaasnevad sündmused võimalikuks, nii riiklikud kui eratoetajad. Riiklike toetustena on Jazzkaart aastate jooksul toetanud Kultuuriministerium, Kultuurkapital, Tallinna Kultuuri- ja Spordiamet, Eesti Autorite Ühing ning Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus. Tähtsat rolli on mänginud ka mitmete saatkondade toetus ja koostöö erinevate linnadega, nagu Tallinn, Tartu ja Pärnu.

Märkimisväärne roll on ka eraettevõtetel, kelle seas on olnud nii aastaringseid peatoetajaid kui ka konkreetsete sündmuste partnereid. Näiteks on aastate jooksul olnud toetajate seas JURA, Jazz Pesulad, Eesti Päevaleht, Nordic Hotel Forum ja teised. (Jazzkaar, 2025).

Tänu toetajatele sünnib igal aastal märgiline muusikasündmus – Viru Keskuse toetusel esines käesoleva aasta festivali lõppakordina Alexela Kontserdimajas Jazzmeia Horn. (Weidebaum, 2025). Kõik viimased lood seisis kogu publik püsti ja esimesed kümme rida tantsisid esinejaga kaasa, sest artist laulis ja tantsis nende ridade vahel. Kontserdil kogetu ja loetu põhjal võiks publiku meeleolu hinnata sarnaseks legendaarse 67' aasta jazzifestivaliga.

1.5. Festivali Jazzkaar eluring

See, mida tänasel päeval hõlmab Jazzkaar – või täpsemalt MTÜ Jazzkaare Sõprade Ühingu tegevus – on raskesti hoomatav. Organisatsioon koondab enda alla aastaringse, mitmekesise ja sisuka programmi, mis ulatub tippartistide kontsertidest kuni kogukondlike hariduslike tegevusteni.

Kui vaadelda Jazzkaare sõprade ühingu poolt korraldatavat, jazziaastat kui ühte tsüklilist eluringi, siis kevadeti annab sellele avalöögi rahvusvaheline ja koloriitne festival Jazzkaar – organisatsiooni kroonijuveel. Festival toob lavale nii Eesti tippmuusikud kui ka silmapaistvad rahvusvahelised artistid, pakkudes igal aastal värsked ja nauditavaid muusikaelamusi. Tänapäevane festival Jazzkaar ühendab endas ka linnaruumiprojekti ja

kogukonnale suunatud tasuta kontsertide päeva ning palju muud (workshopid, kohtumised artistidega, kodukontserdid jne).

Lisaks põhifestivalidele ja kontserdisarjadele korraldatakse ka mitmeid teisi ettevõtmisi, nagu:

- Tallinna laste jazzifestival Kräsh (toimumisaeg juuni alguses), mis on suunatud nooremale publikule ja haridustegevustele.
- Eesti Jazziauhindade üleandmine üleandmine (koostöös Eesti Jazzliiduga aprillis festivali Jazzkaar raames), mis tunnustab muusikuid nende panuse eest Eesti jazzmuusikasse ja muusikakultuuri arengusse.

Nii nagu nimigi vihjab, siis sügisesse saadab, meie jazzipubliku, kontserdisari Sügisjazz, mis toob Eesti lavadele, nii kodumaiseid kui rahvusvahelisi jazzmuusikuid. Detsembris jätkab muusikalist tsüklit festival Jõulujazz, mis ühendab jõuluhõngulise atmosfääri rohkem kammerlike ja tundeliste jazzikontsertidega. (Jazzkaar, 2025).

Kogu eelkirjeldatud tihe tegevus näitab, et Jazzkaar pole pelgalt üks festival, vaid oluline institutsionaalne tugisammas kogu Eesti jazziskeene jaoks, luues esinemisvõimalusi artistidele, kasvatades publikut ja kujundades avalikku arusaama jazzmuusikast. On tähelepanuväärne, kuivõrd paljut suudab ellu viia üks jazzisõprade ühendus, mille tegevus räägib väga professionaalsest sündmuskorraldusest, selgest visioonist ja sügavast pühendumusest kultuuriloomesse.

1.6. Jazzkaare eesmärgid ja väärtused

Jazzkaare peamine eesmärk on edendada Eesti jazzit, seeläbi laiendada jazzipublikut ja pakkuda kvaliteetseid ja põnevaid muusikaelamusi, tutvustades publikule nii kohalikke kui ka rahvusvahelisi jazzitalente. Jazzkaar peab oluliseks toetada noori muusikuid, kasvatada uut kuulajaskonda ning arendada koostööd rahvusvaheliste partneritega. Jazzkaar väärtustab julgeid lahendusi, keskkonnasõbralikku mõtteviisi ja kvaliteetset korraldust. (Jazzkaar, *Eesmärk ja missioon*, 2024).

Jazzkaarele on oluline väärtustada oma valikutes keskkonda ja mõistlikku eluviisi. Jazzkaare kodulehelt võib lugeda: „Anname parima, et tegutseda vastutustundlikult ning ümbritsevat austades. Hoolime keskkonnast ühiselt nii korraldaja, partneri kui ka publiku

aspektist lähtudes. Ainult nii on võimalik ka tulevikus teha ühte Eesti olulisemat ja ägedamat festivali!“ (Jazzkaar, 2025).

1.7. Jazzkaare sihtgrupp

Nagu varem juba välja toodud, siis aastal 2019 oli festivali külastatavus ca 25 000 inimest, seoses pandeemiaga külastatavus märkimisväärselt langes ja vähenes ka festivali päevade arv, mille tulemusena on viimastel aastatel festival kogunud ca 18 000-22 000 külastust.

Festivali Jazzkaar 2025 publiku keskmine vanus oli 44 (2024 – 44, 2023 – 42, 2022 – 41); väliskülalisi oli 7,9% (2024 – 6,8%, 2023 – 9,2%, 2022 – 4,6%), sh Soomest 42,9%, Lätist 21,4% ja Saksamaalt 10,7%. Vähenes välisküllastajate Eestis ööbinud ööde arv 1,9 ööd (varasemalt 3,9 ööd) ning rohkem ööbiti sõbra juures või Airbnb tüüpi majutustes, hotellis ööbis vaid 48,1% vastanutest. Välispublikust festivali külastaja kulutused Eestis viibimise ajal ühe inimese kohta olid 309,4 eur (2024 – 468 eur), langust toetab ka ööbimiste arvu näitaja langus. Festivali Jazzkaar 2025 külastajatest olid 68,9% naised ning keskmisest kõrgema sissetulekuga. (Jazzkaare publiku-uuring, 2025-2022)

Muutmaks festivali nooremale sihtgrupile atraktiivsemaks rakendati 2025. aasta festivalil esmakordselt Noore Jazzisõbra piletit, millega olid Jazzkaare kontserdipiletid kõigile kuni 20aastastele 50% soodsamad. Noore Jazzisõbra soodustusega osteti 6,3% piletitest kogu festivaliks müüdüd piletitest.

1.8. Ajalooline kontekst

Jazzi elu siin on olnud vilgas ja pulbitsev! Eesti jazz'i lugu algas juba 100 aastat tagasi ning kestab katkematult tänaseni. (Eesti Jazziliit, 2019). Kui minna päris algusesse, siis meie kultuuriruumi jõudis džäss täpsemalt 1920. aastate keskpaigas. Esimene Eesti džässiansambel, The Murphy Band, alustas regulaarseid esinemisi 1925. aastal kohvikus Marcelle. (Lauk 2008. 75).

1949. aastat võib pidada sümboolseks alguseks nii eesti kui ka nõukogude džässifestivalidele — antud aastal Uno Naissoo algatusel toimunud kahe ansambli kohtumine kasvas iga järgneva aastaga nii osalejate arvult kui ka prestiižilt ning kujunes oluliseks

kogunemiskohaks nii Eesti kui ka kogu nõukogude džässikogukonnale. Esimene tõeliselt festivali mõõtu sündmus toimus 1958. aastal, mil Tallinna Vineeri- ja Mööblivabriku klubis, kui astus kolme päeva jooksul lavale 12 ansamblit. (Reimann, 2022: 3-4). 1967. aasta festival tõstis Tallinna jazzipealinnana rahvusvaheliselt prožektorite valgusvihku, Tallinn '67 esimene sellise mastaabiga rahvusvaheline festival kogu Nõukogude Liidus. (Reimann, 2022: 3-4).

Kõnekas fakt on see, et Heli Reimann alustab oma legendaarse džässifestivali „Tallinn '67 Jazz Festival: Myths and Memories” alast uurimust just viitega Tallinna Rahvusvahelisele Festivalile Jazzkaar ja vähemalt sama märgiline on pühendus raamatu tiitellehel: „to jazz idealists - those who made the festival happen”, mis võiks tõlkes kõlada järgnevalt: jazz'i idealistidele — neile, kes teevad festivalid võimalikuks. (Reimann 2022).

Eesti jazz'i ajaloole, Tallinn '67 Jazz Festivalile ja džässmuusikale on pühendatud selle lõputöö lisad 5-8. Lisad avavad tausta mõistmaks, kuhu pinnasele on loodud festival Jazzkaar ning mis väärtusruumis on kujunenud Eesti ja Baltikumi suurim jazzifestival.

1.9. Peatüki kokkuvõte

Kogu käesolevas peatükis eelkirjeldatu räägib sellest, et festivali Jazzkaar võib pidada õigustatult Eesti sündmuskorraldus maailma kroonijuveeliks. Seda kinnitab ka see, et 2025 aastal leidis festival aset juba 36. korda. Pikema traditsiooniga jazzifestival on Eestis vaid Festival TUJA (Tudengijazz), mis on vanima traditsiooniga Eesti jazzmuusikafestival ja sai alguse juba 1982. aastal, käesoleval 2025 aastal toimus see 43. korda! (Tudengijazz, 2024).

Käesoleva lõputöö kirjutaja ja värske jazzisõbrana, soovin tähelepanu juhtida sellele, et raske on leida kajastusi. On küll palju infot sündmuste kohta, kuid see on pressiteate jagamise vormis, teavitustena. Sellest mis on tulemas, mis ootab esinejate näol ees. Mina aga sooviksin lugeda muusikakriitlisi ja emotsionaalseid muljeid – kontserdiarvustusi. Võiks olla rohkem salvestusi, mida on võimalik vaadata ja kuulata hiljem. Soovin vinüülplaate, mis on analoogtehnoloogias salvestatud, ovatsoonide – aplauside ja kaasaelamisega, nii loo keskel kui lõppedes, sest see on jazzkontserdi osa. Minu hinnagul on täna vähem rohkem – võiks toimuda vähem, aga rohkem võiks olla kvaliteetseid kirjeldusi ja salvestusi – uksi, läbi mille ajas tagasi minna.

Pika kunstinäituste korraldamise staaži jooksul olen mõistnud, et üks kunstinäitus on nagu budistlik koloriitne liivamandala – miski, mida on tohutu hoolega koostatud ja siis kui näitus läbi – visatakse see piltlikult tuulde. Nii on täna natuke ka jazziga, toimub palju aga

emotsionaalne jälg on nähtamatu. Võimalik, et minu soov kogeda samu elamusi uuesti ja uuesti on üle romantiseeritud ning kiiresti liikuvast maailmast on fookuses vaid see, mis toimub täna – just nüüd, käesolevas hetkes. Järgmises peatükis jõuamegi käesoleva – 2025. aasta festivali Jazzkaar juurde.

2. FESTIVAL JAZZKAAR 2025

Jazzkaar 2025 toimus 20. aprillist 1. maini tuues muusikasõpradeni üle 140 sündmuse, sealhulgas 48 põhiprogrammi kontserti. Festival kogus kokku üle 19 300 külastuse, piletiga muusikanautlejaid oli 8750. Sel aastal osales Jazzkaarel erakordselt palju jazzivaldkonna delegaate (võõrustati 20 välismeedia ja festivalide esindajat) – esindatud oli olulisemad jazziväljaanded nagu All About Jazz, Jazzwise, Jazz'n'More ja Jazzthetik ning kohal olid Soome, Poola, Läti ja Leedu rahvusringhäälingute toimetajad. (Jazzkaar, 2025).

Välisajakirjanikelt on ilmunud ja ilmumas põhjalikud ja sisulised ülevaated festivalist ja kontsertidest (hetkel üle 30 välismeedia kajastuse). Klassikaraadio salvestas ja kandis üle neli kontserti; rahvusvahelised artistid andsid MUBA, EMTA, Heino Elleri muusikakooli ja TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia tudengitele neli meistriklassi jpm.

Festival leidis aset mitmetel eri lavadel – suurimad neist asusid Telliskivi Loomelinnakus Von Krahlis ja Fotografiska Tallinnas. Eraldi festivali finaalsõu oli peaesineja Jazzmeia Horni kontsert Alexela Kontserdimajas. Festivali juhatas sisse piletivaba tasuta kontsertide päev, 20. aprillil Telliskivi Loomelinnakus ja Viru Keskuses. Käesolev Jazzkaar tõi Eestisse esinema maailma jazziliidi – lisaks peaesinejale astusid üles Lakecia Benjamin, James Carter Organ Trio, Bill Laurance & Michael League, Lambert ning kodumaistest tippudest Kristjan Randalu, Anna Kaneelina ja Maria Faust jpt. Festival pakkus nädalajagu väga põnevat, rahvusvahelist ja kõrgetasemelist programmi. (Jazzkaar, 2025). Kogu programm on toodud välja lisan.

Jazzkaare publiku-uuringus saab lugeda, et külastanust publikust hindab maksimaalse tulemuse lähedale festivali õhkkonna (maksimaalsest 4 punktist 3,87 punkti), teenindava personali ja abivalmiduse (maksimaalsest 4 punktist 3,87 punkti). Samuti tuuakse välja, et festivaliala on puhas (3,83 punkti), antakse ülevaatlikku eelteavet programmist ja ajakavast (3,73) ning tunnustatakse heli kõrget kvaliteeti (3,72 punkti). (Jazzkaar publiku-uuring, 2025).

2.1. Tasuta kontsertide päev

Tasuta sündmus on avalik üritus, kuhu osalemiseks ei ole vaja tasuda piletihinda või osavõtutasu. See võib olla rahastatud avalikest vahenditest, sponsorite või toetuste kaudu.

Tasuta sündmusel on kergem ligipääsetavus; tihtilugu on ta suurema sotsiaalse mõjuga – toetab kogukondlikkust ja kultuurilist kaasatust.

Jazzkaare tasuta kontsertide päev sai alguse juba 2003. aastal ning toimub seetõttu käesoleval aastal 23. korda. See on avatud üks värsketele jazzisõpradele, et tutvuda jazzmuusika ja -festivali kultuuriga. Piletivaba päev võimaldab külastajatel avastada praktiliselt kogu festivaliala ja saada osa põnevatest muusikasündmustest. Seda võimalust on aastate jooksul kasutanud tuhanded muusikahuvilised ning kajastanud nii kohalik kui ka rahvusvaheline meedia. Tasuta kontsertide päev toimub traditsiooniliselt Jazzkaare festivali esimesel päeval ja sündmuse keskseks toimumispaigaks on viimased kümmekond aastat olnud Telliskivi Loomelinnak. Käesoleval, aastal 2025, oli kaasatud festivali programmi ka Viru Keskus ja sealne toidutänav. (Jazzkaar, 2025). Jazzkaare tasuta kontsertide päev toimub festivali avanädalavahetusel seetõttu, et see sündmus toimib turundusliku eesmärgiga tuues alale publikut, kes muidu piletihinna tõttu ei saaks või festivali žanri keerukuse tõttu ei pruugi festivalist osa saada.

Kavalehelt võib lugeda, et Jazzkaare tasuta kontsertide päev tuli seekord teisiti — programmi põhitooni andsid MUBA rütmimuusika eriala õpilased, tulevased Jazzkaare artistid. F-hoone Musta saali lava oli eraldi MUBA lava, kus sai nautida väga laia stiili- ja emotsioonispektriga põnevaid kontserte. Lisaks MUBA lava repertuaaris esinenud noortele muusikutele astusid üles Eesti jazziskeene legendid: Laura Põldvere, Tiit Kalluste, Villu Veski, Sissi, Lembit Saarsalu, Olav Ehala, Toomas Rull koos keelpillikvintetiga ning Tallinna politsei orkestri dixieland-bänd koos Marten Altroviiga (Jazzkaar, 2025).

Päeva avas Von Krahli kontserdisaalis hommikujooaga Gerly Nurmsaluga, mida saatis Argo Valsi muusika. Programmis olid ka traditsiooniline plaaditurg, kunstituurid Telliskivi Loomelinnakus ja DJ Rhythm Doctori ühetunnidisko „Let's Barrywhite!“. Jazzkaar astus lavale ka Viru Keskuse Toidutänaval, kus svingis Eesti parim mustlasjazzi ansambel Titoks. Täpsem esinejate nimekiri ja sündmuse ajakava on lisatud selle lõputöö lisana (Lisa 1).

Tasuta kontsertide päeva eelarve on toodud töö lisas. Märkimisväärne on aspekt, et tasuta kontsertide päeval esinevad muusikud pigem tagasihoidlikemate esinemistasude eest. Artistile tasuta kontsertide päeval esinemise lisamotivaatoriks on esinemise eest saadav festivalipass (ühe passi väärtus 250 eur käibemaksuta) ning kontserdist tulenevad turundus- ja kommunikatsiooniväljenedid, sh meediakajastused nii kohalikud kui ka rahvusvahelised. Herzbergile tuginedes saab lugeda, et motivaator on stiimul või tegur, mis tõstab indiviidi sisemist või välist motivatsiooni mingi tegevuse sooritamiseks. (Herzberg, 1959). Seega võime öelda, et kui artist ei ole valitud põhilavade programmi esinema, siis tasuta kontsertide

päev annab lisavõimaluse festivali võimalustest osasaamiseks ja motiveerib muusikuid esinema Jazzkaarel.

2.2. Tasuta kontsertide päev numbrites

2025. aasta tasuta kontsertide päeval toimus kokku 17 erinevat sündmust, sealhulgas 13 kontserti. Vihmasel päeval külastas kontserte üle 1100 inimese.

Vaadeldes tasuta kontsertide päeva külastatavust tagasivaatavalt kvantitatiivselt, samuti nagu kogu festivali Jazzkaar – siis viimase viie aasta lõikes (2021–2025), on näha märgatavat kõikumist – külastajate arv on jäänud vahemikku 500–2000 inimest aastas. Kõige kõrgem külastatavus registreeriti 2023. aastal, mil üritust külastas 2000 jazzihuvilist; kõige madalam aga 2021. aastal, mil külastajaid oli vaid 500. Võrreldes seda COVID-19 pandeemiaeelse 2019. aastaga, mil tasuta kontsertide päeval osales 5500 inimest, on selge, et külastajate arv ei ole enam endisele tasemele jõudnud. Antud numbriline näitajat ei ole saavutatud kahel põhjusel: pandeemia mõju ning festivali ülesehituse ümbervaatamine muutudes 10 päevasest 8 päevaseks jazzipeoks (tasuta kontsertide päev toimub festivali avapäeval, mille õhtul toimub ka tasuline avakontsert. Varasemalt oli festivali avamine reedel ja kogu pühapäevane programm oli tasuta).

Aasta	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Külastatavus	5500	400	500	600	2000	1500	1100
Sündmuste arv	40	12	5	8	11	13	17

Tabel 2: Tasuta kontsertide päeva ülevaade numbrites aastatel 2019-2025

Eeltoodu näitab selgelt, kui suurt ja pikaajalist mõju võivad globaalse pandeemiaga seotud piirangud avaldada ühele kultuurisündmusele. Võib isegi öelda, et kirjeldatud piirangud on mõjutanud publiku kontserdikülastuse harjumusi püsivalt: kui varem planeeriti külastamist pikalt ette, siis nüüd toimub see pigem intuiitiivselt – otsustamisel võivad määravaks saada näiteks ilm või meeleolu. See teeb sündmuste korraldamise oluliselt keerulisemaks, kuna külastajate arvu on raske prognoosida ja vastavalt sellele korralduslikke

otsuseid teha. Sündmuse korraldaja jaoks on suur erinevus, kas valmistuda 500 või 5000 külastaja saabumiseks.

2.3. Osalemine festivalil

Minu osalemine 2025. aasta Jazzkaare festivali korraldamisel võib jagada kaheks osaks:

1. Tasuta kontsertide päeva tootmine

Tasuta kontsertide päev on Jazzkaare festivaliprogrammi üks olulisemaid kogukondlikke sündmusi, see juhatab ka festivali sisse. Programm on suunatud laiemale publikule ja pakub ligipääsetavat muusikaelamust inimestele, kes võib-olla muidu kontserdisaali ei satu. Minu osaks oli kirjeldatud sündmuse koostööst ja tootmine kohapeal – festivali toimumise päeval.

2. Arne Maasiku näitus „Jazz meets Art – NYC SHOTS” festivali peasaalis Von Krahlis

Teiseks oluliseks panuseks pean Arne Maasiku suureformaadilise fotonäituse elluviimise Jazzkaare festivali peasaali ruumides. Näitus kandis pealkirja „Jazz meets Art – NYC SHOTS” ning oli loodud spetsiaalselt festivali visuaalse ja atmosfäärilise identiteedi rikastamiseks.

Projektijuhtimise protsessi faasid on projekti käivitamine, planeerimine, teostamine ning projekti lõpetamine. (Orav, 2014). Mina puutusin oma töös kokku kõigi faasidega, aga eelkõige tegelesin planeerimise, elluviimise ja lõpetamisega. Algamisega puutusin eelkõige kokku Arne Maasiku näitusega seonduvates tegevustes.

Astusin Festivali Jazzkaar pardale ametlikult mõned nädalad enne festivali ehk planeerimise faasis. Festivali programm oli suures osas varasemalt koostatud ja kinnitand, kirjeldatud lõigus jäi minu ülesandeks infovahetus, koostööst ja tootmise juhtimine sündmuse päeval. Võib tunduda, et katta oli liiga lühike ja tühine lõik lõputöö võtmes, aga maineka festivali jaoks on iga lõik ehk lüli oluline ja samuti on iga inimese stardipositsioon sarnast projekti alustades väga erinev. Minu jaoks oli see esmane kogemus töötada nii suures tiimis ja väga tiheda programmiga.

Festivali programm oli koostatud Jazzkaare programmi manageri ja produtsendi Birgit Krullo poolt. Birgit Krullo oli ka minu otsene juhendaja kirjeldatud sündmusega toimivas. Olgugi, et programm oli suures osas paigas, siis mõned lisandused saime programmi manageriga koostöös teha: näiteks minu pakkumisel lisandus programmi DJ Rhythm Doctori ühetunnidisko – Let's barrywhite.

Produksioon festivali päeval kohapeal möödus veatult, see kõik mis oli tundunud alguses hoomamatu, jooksis väga kiiresti ja sujuvalt.

On selge, et kirjeldatud sündmuse sujuva toimimise taga on põhjalik planeerimine ning selge ja ühtlustatud informatsioon. Festivali Jazzkaar toimumispaigas asetleidva produktsiooni aluseks on üks ajakava tabel, kus on eraldi välja toodud festivali päevad, asukohad, esinejad ja vastava lõigu eest vastutavad isikud. Erinevad värvid tähistavad eri tegevusi – artisti ettevalmistust, heliproove, etteastet ja muidugi märgitud ka aeg lava vabastamiseks, et järgmine esineja saaks alustada ettevalmistamist. Lisaks on tabelis eraldi leht kontaktidega, kus on märgitud, kes mille eest vastutab või millega tegeleb.

Lisaks esinejatele olid minu peamisteks kontaktideks Anu Luik, Birgit Krullo ja kohapealne tehniline produtsent Kaur Kenk. Festivali programm oli kavandatud nii, et esinemispaigad vahelduvad, mis paneb külastajad liikuma erinevate lavade vahel. See on oluline kahel põhjusel: esiteks selleks, et midagi ei jääks külastajatel nägemata ja teiseks, et pausid annaksid helitehnikutele vajaliku aja seadistusteks ning võimaldaksid esinejatel teha heliproovi ja lavalt lahkuda – nii saab tehnika maha võtta, et publik saalist seda ei näe.

Kõik F-Hoones ja MUBA laval toimunu kuulus kirjeldatud päeval Anu Luige vastutusalasse, ning minul produtsendina jäi katta kolmnurk – Von Krahl, Fotografiska Tallinn koos neid kahte hoonet ühendava välitelgiga, ning Põhja Konna lava. Kahte olulist kontsertpaika ühendav välitelk oli ühtlasi festivali peasissepääsuks – seal asusid garderoob ja infolett. Välitelgis toimus ka juba traditsiooniks saanud legendaarne plaaditurg.

Kui tasuta kontsertide päeva tegevus ajajoonele paigutada, siis nii nagu jooksis programm, jooksin ka mina produtsendina – erinevate kontserdipaikade vahel. Kui päeva alustas Argo Valsi ja Gerly Nurmsalu meloodiline ja mahe hommikujooga Von Krahli suures saalis, siis esimene koloriitne jazzikontsert pidi aset leidma Põhja Konna välilaval. Ilm aga seda ei lubanud – oli jahe ja vihmane ning meie ühine otsus oli viia kontsert Põhja Konna siseruumidesse. Tegime kiiresti laudadest ja toolidest teise korruse saali puhtaks ning palusin tehnilisel produtsendil Kaur Kenkil korraldada nii, et helitehnika seatakse üles hoopis sinna.

Põhja Konna laval oli kavandatud esinema Laura Pöldvere koos Villu Veski ja Tiit Kallustega. Järgmisena, peale telefonikõnet tehnilise produtsendina, helistas juba Laura ning teatas nende saabumisest.

Toon siinkohal ära Anne Ermi, Villu Veskit avava, tsitaadi 1980. aastate lõpust – kirjutatud 36 aastat tagasi – mis minu hinnangul kõnekalt koloreerib esimesi esinejaid kirjeldatud päeval: “Villu Veski ansambel (1985) kuulub Eesti noorimate pidevalt tegutsevate džässi kollektiivide hulka. Seni on osaletud pea kõigil suurematel džässiüritustel Eestis – Aravete ja Pärnu džässipäevadel, „Tudengijazzil“, Vanalinna džässipäevadel, džässiõhtutel kirjastuse „Valgus“ baaris. Sageli on solistiks olnud lauljatar Kare Kauks. 1986. aastal esineti koos ka rahvusvahelisel Tbilisi džässifestivalil.” (Erm, 1989, lk 183)

Järjest saabusid ja lahkusid artistid, toimusid heliproovid ja edasi juba kontsertid. Ma ei oska kohapeal toimunust ära tuua rohkem midagi märgilist – midagi sellist millest selle lõputöö lugejal õppida oleks võimalik. Ma usun, et hea produktsiooni tunnus ongi see, et kõik korralduslik sujub ja jookseb märkamatuks. Kõik varasemalt kokkulepitu oli olemas, esinejad saabusid õigeaegselt ja minul produtsendina oli võimalik saada kõigi, sündmuse õnnestumise jaoks oluliste, osapooltega hetkega ühendust. Kõik lihtsalt sujus ja voolas plaanitult.

Südamlikkusega telefonivestlustes, siis kui esinemist kooskõlastasime ja ka hiljem – eredalt, prožektorite valguses, jäi meelde Lembit Saarsalu. Nooruslikult saksofoniga laval, saatmas publiku ovatsioonid – hõiked ja aplaus, nii lugude lõpus kui ka nedi saatmas.

Lembit Saarsalu üheks sooviks oli ka, et esinemise ajal oleks laval – molbertil, eksponeeritud 1967. aasta Jazz Festivali sümboolika. Sellised esmapilgul väikesed aga märgilised impulsid, võivad osutada määravaks. Minu jaoks kinnitas see, et suure osa jazzipubliku jaoks on kirjeldatud festival tänaseni väga märgiline. See suunas otsima festivali kohta rohkem infot, mis viis põneva ja põhjaliku Heli Reimanni uurimuse „Tallinn '67 Jazz Festival: Myths and Memories” (Reimann 2022) leidimiseni.

Lembit Saarsalu pälvis festivali raames välja antud Eesti Jazziauhindadel auhinna panuse eest Eesti jazzmuusikasse. (Vikerraadio, 2025). Kirjeldatud auhind anti välja teistkordselt.

Anne Erm on aastal 1989. kirjutanud Saarsalu kohta järgmist: Lembitu tutvus džässiga algas muusikakooli päevil, indu andsid Uno Naissoo ja toleaeegsed džässifestivalid. Ansambelis „Kevad“ mängis Lembit oma esimesed improvisatsioonid. 1965. aastal asus ta tööle Eesti NSV Riiklikus Filharmoonias, kus ajapikku küpses soov pühenduda jäägitult džässile. Saarsalu kvartett oli esimene julge džässansambel, kes tõi 1980. aastal „Estonia“ kontserdisaalis kuulajate ette täispika džässikava. (Erm, 1989: 175).

Märkamatuult saabus õhtu ja algamas oli oli Kristjan Randalu kontsert „Marginaalid ja Dividendid“, mis tähendas, et minu töö Jazzkaare tasuta kontsertide päeva produtsendina on saanud läbi ja võisin hakata jazzmuusikat nautima.

2.4. Arne Maasik „Jazz meets Art – NYC SHOTS”

2025. aasta Jazzkaare, Telliskivi Loomelinnakus asuva, Von Krahli kontserdisaali jaoks lõi me koostöös Jazzkaare produtsendi Anu Luige ja fotokunstnik Arne Maasikuga autori New Yorgi vaadetele põhineva näituskoosluse „Jazz meets Art – NYC SHOTS”. Selles osas liitusin tegevustega juba algatamise faasis, sest ka minu poolt tuli ettepanek kaasata fotokunstniku Arne Maasiku tööd.

Väljapaneku keskse osa moodustas üle kolme meetri kõrgune ja pea seitse meetrit lai, viiest osast koosnev fotopannoo, mida olid kavandatud täiendama väiksema formaadilised teosed, paigutusega pannoo vastaseinas. Anu Luigega koostöös sündinud kontseptuaalne idee oli, et kontsertide ajal töötavad kõrged teosed ruumiloome elementidena, andes edasi džazzmuusikaga sobivat, newyorgiliku suurlinna atmosfääri ja kontsertide vahepeal saab hämarast kontserdisaalist väljavalgustatud teostega näitusesaal. Kunstiteoste autor Arne Maasik ise kirjeldab ERR Kultuuriuudistele loodud kooslust järgnevalt:

„See on üks minu tähtsamaid fotoseeriaid, mida ma olen teinud palju aastaid ja läbi mitmete reiside. Seda näitust on mitmel korral juba tehtud erinevates komplektides, ja selle festivali jaoks on suurejooneline uus vormistus ja komplekt koostatud. Põhjuseks on see, et materjal sobib hästi džässi filinguga. Teada-tuntud suurlinnad on alati olnud väga džässilembesed ja ameerika idarannikust rääkides on džässi sünnikoht sealkandis.”

(Arne Maasik intervjuus Reet Weidebaumile, Weidebaum, 2025).

Arne Maasiku New Yorgi teemalist loomingut on tabavalt mõtestanud kirjanik Jan Kaus. Jan on kirjanikuna oma loomingus palju tähelepanu pööranud just vaadetele:

„Arne Maasiku fotodel avaneb Ameerika metropol New York pigem meeleseisundite kui linnana..

Need on ruumid, kus maja ei paista olevat ainult objekt, aga ka objekti mõte.

Selline mõte, mis ei eelda vaid ühtainsat objekti, kuna mõtet kandvaid objekte on niivõrd palju ja on niivõrd tihedalt koos. Arhitektuurist saab sellises tiheduses sõnum - ühiskonna metallist ja klaasist kardiogramm, mis kõrgub inimeste kohal, sunnib pilgud kõrgustesse ning löikab kõrgusi.”

Jan Kaus, kirjanik. (Eesti Kunstnike Liit, 2025).

Arne Maasiku teosed olid prinditud lõuendikangale ja koostöös festivali Jazzkaar vabatahtlikega valmisid prinditud lõuendite alla alusraamid, igaüks neist mõõtudega 135 X 295 cm. Minu tööks jäi ka kunstiteoste vormistamine. Alustasin seda raamidele paksema lavakanga kadreerimise ja kinnitamisega. Lavakangast oli vaja kasutada selleks, et valgus ja alusraami jooned kunstiteostest läbi ei kumaks. Minu tööks oli ka prinditud lõuendikangaste kinnitamine raamidele. Tööjaotuslikult plaanitud esimene päev alusraamide valmistamiseks, järgnev lõuendite kinnitamiseks alusraamidele ja viimane päev selleks, et paigaldada teosed kontserdisaali.

Kirjeldatud episoodi raames avanes võimalus teha koostööd erinevate festivali ettevalmistavate meeskondadega. Lisaks festivali Jazzkaar vabatahtlikele, oli juba kohal ka Von Krahl poolne tehniline tiim ja peasaali paigaldati juba heli- ja valgustehnikat. Olin tehnilise produktsiooni tiimipealikega juba varem koosolekul tutvunud ja see lõi hea tunde oli selge, et kõik töötame ühise eesmärgi nimel, teineteist vajadusel aidates ja toetades. Festivali poolne ettevalmistus, nimetaksin seda nähtamatuks tööks, oli väga märkimisväärne – valmis olid pandud vajalikud töövahendid ja tööriistad, olemas olid nii töökindad, vesi, värsked kohvi kui ka suupisted. Minu jaoks andis see märku hoolimisest ja kõneles ka sellest, et töötegitajad ja tema tehtud tööd väärtustatakse.

Minu poolt olid ettevalmistatud joonised, mille järgi asusid vabatahtlikud valmistama alusraame ja mina kinnitama neile aluskangast. Vabatahtlikud valdasid tööriistust väga professionaalsel tasemel ja töö jooksis kiiresti. Pausidel saime vestelda ja sain esitada küsimusi vabatahtlike töö kohta, mis on minu jaoks olnud alati väga põnev – just seetõttu, et olen proovinud mõista, miks inimesed on nõus ohverdama nädalate kaupa oma vaba aega. Vestlustest tuli välja, et mõlemad mehed on Jazzkaare juures väga pika staažiga ja teevad seda tõesti vaid entusiasmist. Järjest selgemaks sai, et olla osa Jazzkaarest on privileeg, kanda festivali logoga särki või nokatsit, sünnimuse ajal korraldaja kaelakaarti ja käepaela on auasi. Kaelakaart ja käepael tagavad sissepääsu muide ka lava taha ehk *backstage*, seega muidugi

ka kontserte kuulama. Mõistsin, et kogu korraldustiim tõesti on üks suur pere, sõpruskond – jazzi sõprade ühing nagu viitab ka festivali korraldava organisatsiooni nimi. Ühtsuse ja voolavuse tunne valitse igas hetkes ja kõik töötab sissejuhatuses kirjeldatud kellavärgina. Tihti isegi paremini. Sattusin korduvalt silmitsi olukorraga, et mõni asi, mida olin plaaninud teha järgmiseks oli ära tehtud või „nähtamatult” olid selle tegemiseks kõik vajalikud vahendid valmis pandud. Usun, et selles oli suur roll festivali peaproductsendil Anu Luigel. „Mina juhin kogu seda trammi,” ütles ta korduvalt ja lisas naeratdes: „Trammijuht noh...!”

Minu hinnangul saab trammi vaadata mitmetähenduslikult – midagi, mis liigub muretult rööbastel või siis see sõna kirjeldab ka midagi väga intensiivset ja tihedat. Minu festivali kogemuse raames oli siis tegemist selle sümbioosiga – hoogne, koloriitne ja tihedalt täistuubitud jazzitramm kihutas muretult oma etteseatud rööbastel.

Nii juhtuski, et kõik Arne Maasiku näituse teosed said raamidele juba esimese päeva õhtuks ja seintele juba järgmisel – varuks jäi terve vaba päev enne sündmust. Näitust ettevalmistades puutusin kõige tihedamalt kokku vabatahtlikega, valmistades alusraame ja see jättis hea ning sügava mulje. Olen harjunud, et pean tihti oma mõtteid või jooniseid palju selgitama, ette näitama, vahest tuleb ka tehtud töö ise üle või ringiteha. Aga see millise professionaalsuse ja entusiasmiga vabatahtlikud töötasid, saamata selle eest mingit tasu, oli tõesti muljetavaldav.

Lõputöö kirjutamise raames tutvusin väga põhjalikult Heli Reimanni uurimusega 1967. Jazz Festivali osas – tänu sellele mõistan, et suur roll oli vabatahtlikel festivali korralduse juures juba siis – tänasest pea kuuskümmend aastat tagasi. Järgnevalt tooksin ära ühe lõigu Reimanni uurimusest, mis kirjeldab seda hästi ja avardab ka üldist vaadet ajaloolisele festivalile:

„Suure panuse festivali korraldamisse andsid vabatahtlikud, kes liitusid tiimiga ainult entusiasmist pärast. Üks neist oli muusik ja hilisem muusikamänedžer Vaado Sarapuu, kelle organiseerimisoskus lõi festivalil eriti õitsele. Tema kõige leidlikum samm oli kasutada majutamiseks rongivaguneid väliskülalistele, kes tulid kohale nii ‘uksest kui aknast’ (nagu ta ise küllastajate saabumist kirjeldas). Hinnanguliselt oli mitte-eestlastest küllastajaid umbes 3000.”

(Reimann 2022, 36).

Kui teosed olid kinnitatud seinale, siis vaatasime festivali peaproductsendi Anu Luigega korra saali üle. Mängsime läbi erinevaid tsenaariumeid, arvestades võimalusega, et kui saal tuleb

inimesi täiesti täis, siis hakatakse toetama seintele ja seega ka kunstiteostele või minnakse neile möödudes vastu. Soovisime olla kindlad, et teosed on piisavalt hästi kinnitatud – seega otsustasime lisada kinnitused ka teoste esiküljele. Kui kinnitused olid lisatud, siis järgmiseks vaatasime üle saali valgusseaded – nii kontserdi ajaks, kui ka näitusesaali formaadis. See toimus koostöös valguskunstnik Meelis Lusmägiga RGB Baltic tiimist ning tehnilise produtsendi ja helikunstniku Kaur Kenk'iga. Kasutan mõlema kirjeldatud professionaali juures laiendit kunstnik teadlikult, sest mõlemad lisavad oma professionaalsuse ja loovusega kultuuri edasikandumisse suure panuse. Nii nagu artistil laval, on ka neil väga suur roll selles, kuidas publik etteastet kogeb, seetõttu lihtsalt valgustaja või helimees ei oleks kohane.

Kui peasaali ja valgustuseaded olid paigas ning oli selge, et kõik on sobivas seades, siis võis lugeda kirjeldatud projektiga töö kohapeal lõpetatuks. Arne Maasiku näituse infomaterjalid on leitavad lõputöö lisas (Lisa 3).

Edasi koostas näitust tutvustava pressiteate ja saatsin selle, kontaktide nimekirja alusel, välja järgmisel hommikul, enne hommikust koosolekut. Kajastama tulid esimesena ERR Kultuuriuudised ja aset leidis ka lühike intervjuu näituse autoriga. Intervjuu Arne Maasikuga tegi Reet Weidebaum ja värske kajastus oli eetris juba samal öhtul Aktuaalse Kaamera Kultuuriuudistes. Kirjeldatud episood 2025. aasta festivalist Jazzkaar on salvestunud EER Arhiivi pealkirja all „Jazzkaare ajal saab Von Krahli teatris näha Arne Maasiku fotopannood”. (Weidebaum, 2025).

2.5. Arne Maasik NYC SHOTS jazziklubis Philly Joe's

Lisaks emotsionaalsele – vaimsele väljale, on üks kunstinäitus ka füüsiline üksus, mis koosneb materiaalistest teostest, info materjalidest – siltidest ja plakatitest. Võttes arvesse eriti kirjeldatud näituse aluseks olevate suureformaadilisi teoseid siis tekib koheselt küsimus, mis saab näitusest peale festivali edasi? Kui tänapäeval midagi luua siis on väga oluline mõelda loodu mõjule, millist ökoloogilist jalajälge omab ja mis kultuurisündmuse tarbeks loodust edasi saab.

Briti legendaarse grupi Massive Attack liider Robert Del Naja, kes on aktiivselt seotud kultuuri- ja sündmusekorralduse valdkonnaga, on korduvalt juhtinud tähelepanu sellele, et sellel valdkonnal on oluline roll inimkonna ökoloogilise jalajälje vähendamisel – eriti just suuremahuliste festivalide ja kontsertide puhul. „Me ei vaja sõnu, vajame tegusid,“ ütleb Del Naja. Koostöös Massive Attacki, teadlaste ja keskkonnaorganisatsioonidega

korraldas ta 2024. aastal festivali Act 1.5. Seda sündmust on nimetatud ka demonstratsioonesinemiseks, mis seab uusi standardeid kultuuri- ja sündmusekorraldusele (Del Naja, 2024). Del Naja sõnul suudeti festivali raames oluliselt vähendada suurüritustele omast keskkonnamõju (Del Naja, 2024).

Jätta võimalikult väike ökoloogiline jalajälg, võiks olla täna iga kultuurisündmuse üks eesmärgi. Mitte, et peaks hoidma kokku elamuse ja edastatavate emotsioonide pealt, vaid iga korraldatav sündmus tuleks mõelda võimalikult hästi läbi, kuidas positiivne, emotsionaalne jälg küllastajas jääks võimalikult suur ja ökoloogiline võimalikult väike. Seega töö näituse või kultuurisündmusega ei lõppe kunagi siis, kui publik on saalist lahkunud, vaid kestab edasi, see on kestev protsess. Nii ka kirjeldatud Arne Maasiku väljapanek tuli, festivali lõppedes, võtta Von Krahlilt seintelt maha, pakendada vastavalt nõuetele, leida koht ajutiseks säilitamiseks ja siis tuli hakata mõtlema, mis saab näitusest edasi.

Mõne nädala pikkuse mõttetöö ja kümnete e-kirjade ja sõnumite tulemusel võib öelda, et festivali jaoks loodud suureformaadilistele pannodele õnnestus leida lõpuks oma õige koht, minu hinnangul parima võimalik – jazziklubi Philly Joe's fuajeed. Võiks ju mõelda, et kui „jazz” festivalil parajasti ei viibi siis kindlasti on ta just Philly Joe's, seega sobib kirjeldatud kunst hästi jazzikoju.

Philly Joe's minu ülesandeks leida lahendused, kuidas pannod on fuajeed paigutatud ja kinnitatud ning lõpuks need ka seina kinnitada. Kuna jazziklubi fuajeeseintel rippusid vanad juhtmed, kaamerad, nurgas oli kasutuseta valguskast, siis selleks, et loomingu väärikalt eksponeerida tuli luua täiesti uus ruumikontseptsioon. Uuesti kuluisid mõned nädalad, enne kui võis öelda, et Philly Joe's värske ruumikontseptsioon on valmis ja võis anda publikule teada, et pidulik vernissage toimub 27. juunil kell 18.00! Kõik kunsti ja muusika sõbrad olid oodatud! (Kunstnike Liit, 2025).

Kohale tulid ka Jazzkaare poolt Anu Luik ja Anne Erm, suurimaks komplimendiks pean just nende poolset heakskiitu. Sellele peatükile võikski panna punkti Anne Ermi tsitaadiga, tema Instagrami postituse alt: „Philly Joe's nagu New Yorgis, jazzilik atmosfäär esimesest hetkest, kohe teine tunne ...” (Erm, 2025).

REFLEKSIIOON

Käesoleva refleksiooniosas soovin avada just minu isiklikku kogemust ja arusaamu, mis on kujunenud õpingute, akadeemilise uurimuse ning praktilise töö kaudu. Suures osas väljendub refleksioon järgnevas, kus muutused minus autorina on kirjas must-valgel - tekstina, kuid palju on ka tähemärkide ülene ning osa on pudenenud metatekstina siia ridade vahele. Tekst on alati vähemalt kahekordselt kodeeritud, kinnitab Juri Lotman. (Lotman, 1990).

Lisaks korralduslikule kogemusele ja kogetud muusikaelamustele – kontsertidele, kuhu ma poleks sattunud ilma festivali juures osalemata, lugesin ma läbi kümneid raamatuid, kuulasin raadiosaateid, otsisin artikleid interneti vahendusel. Mõistan nüüd, millistel alustel sünnib muusika ja kui olulist rolli omab jazzmuusika muusikaajaloos. Samuti mõistan põhjalikult korraldatud kultuurisündmuse mõju ja olulisust kultuuriruumis.

Olen näinud ja saanud kogeda, kuidas üks suur ja hästikorraldatud festival sünnib, elab ja õitseb. Ma ei saa täna veel öelda, et suudaksin juhtida sellist mahukat produktsiooni nagu Jazzkaare produtsendid Anu Luik või Eva Saar. Samuti ei oma ma nii põhjalikke muusikalisi teadmisi, et koostada nii tihedat ja sisukat programmi nagu teeb Jazzkaare juures Anne Erm ja Birgit Krullo. Järjepidevus ja värskus, millega Anne Erm festivali juba 36 aastat korraldab, on haruldane ja tõeliselt tähelepanuväärne. Kuigi minus hetkel veel ei ole kõiki neid teadmisi ja omadusi, siis mõistan tänu kirjeldatud kogemusele ja õpitule paremini süsteeme ja struktuure, mis sellise sündmuskorralduse taga peituvad.

Kui kirjutan, et hetkel ei suudaks juhtida nii mahukat ja tihedat produktsiooni, siis tean, et see emotsioon on ajutine – iga areng võtab aega. Tunnen, et olen hetkel kohas, kus kõik õpitu ja kogetu settib – mitte ainult festivalil kogetu, vaid kõik see mis on läbitud ka tänu Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia õpingutele. Kui õpingutega alustades tundsin, et puuduvad vajalikud teadmised, siis täna on need paljuski olemas – iga aine kultuuriakadeemias on olnud oluline ja asetunud pusletükina oma õigele kohale, et avalduks suur pilt.

Ma usun, et muutus inimeses toimub ka tänu keskkonnale, milles inimene viibib – nii materiaalses mõttes, kui ka emotsionaalses – tunnete leida mida see keskkond inimeses loob – kindlus, usaldus, võimalused. Võimalusi võib ka kirjeldada väljapääsuna.

Olen nüüd näinud kuidas sünnib kvaliteetne festival, aga minu kultuurikorraldaja tee ei alanud kirjeldatud festivaliga. Tänu varasemale pikale kogemusele kultuurivaldkonnas, olen näinud ka seda, mida publik tihti ei näe – pilti, mis saab nähtavaks siis, kui prožektorid kontserdi- või näitusesaalis kustuvad. Heli Reimanni '67 aasta Jazz Festivalile pühendatud

raamatus, kirjeldab muusik Tiit Paulus elu hämaramaid hetki. Tsitaati lugedes meenub mulle laulja Els Himma kirjeldust temast kui erakordselt heasüdamlikust, andekast ja nägusast mehest – ning tõsiasi, et Paulus oli omal ajal 1/6 planeedi üks hinnatumaid jazzkitarriste (Reimann 2022, 82). Tooksin selle tsitaadi siinkohal ära:

„Minul ja mu koeral oli kahepeale üks alumiiniumist kauss, millest me sõime sama toitu – nisuputru... Ma jõin teed purgist, tassiks raha ei olnud. Lähedal oli laut, sealnt anti mulle piima, milline viletsus ja vaesus!”

(Tiit Paulus, intervjuust Heli Reimannile; Reimann, 2022, 81).

Kirjeldasin seda just selleks et anda mõista, miks on oluline ühe kultuurikorraldaja jaoks näha ka nähtamatut, seda mis küllastajate arvus alati ei avaldu ja eredas prožektorite valguses ei pruugi silma paista.

2025. aastal koostas Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemias seminaritöö raames küsitluse loovisikute seas – osalesid kunstnikud, kirjanikud, haridus- ja muuseumitöötajad. Tulemused näitasid, et paljude vastajate igakuine sissetulek jääb alla 1000 euro, 14,3 protsendil alla 500 euro, mis on oluliselt alla 2025. aasta töötasu alammäära (886 eurot). Tööjõu alammäära teenib Eestis ainult 3,5% täisajaga töötajatest (Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, 2024), mis tähendab, et suur osa loovisikutest kuulub selle marginaalse grupi hulka. (Tammemägi, 2025).

Tiit Pauluse tsitaadi ja nende viimaste lõikude kaudu soovin edasi anda, et kultuurikorraldus ei ole üksnes elukutse ega projektitöö, vaid eluhoiak – hoiak, mis põhineb kogemusel, empaatial ja austusel ning soovil ja võimel märgata.

Võin öelda, et olen söönud loojatega sellest samast, Pauluse kirjeldatud alumiinium kausist. Sellest oli ka ajendatud minu soov asuda õppima Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemiasse. Soovisin teha oma tööd paremini, et oleks võimalik muuta loovisikute – kunstnike ja muusikute jaoks midagi.

Õpingute käigus on olnud võimalus viibida andekate, energiliste noorte tudengite ja imeliselt inspireerivate õppejõudude keskel ning usun, et kultuurikorralduse valdkonnas on toimumas suur muutus. Meil ei ole kunagi varem pakutud nii põhjalikku ja laiahaardelist haridust selles valdkonnas. Igal kevadel lendab üks kursusetäis noori superkangelastena kultuuri- ja sündmusmaastikule. Soovin, et nende oskuste hulka kuuluks võime ja soov märgata ka nähtamatut – just seda, millest osaliselt käesolevas lõputöös juttu on.

Olen väga tänulik Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemiale ja kõigile õppejõududele ning kaastudengitele eelkirjeldatud õpinguid toetava keskkonna loomise eest. Olen tänulik kogemuste ja õpitu eest ning soovin seda rakendada edaspidi oma töös. Olen tänulik, et Jazzkaare meeskonna poolt usaldati mind juhtima kohapeal, nii lühikese ajaga, produktsiooni ja et usaldati korraldama näitust festivali peasaalis – veatu produktsiooniga festivali juures on see väga suur usaldus.

Tänu inimeses kõlab nagu suur gong – selle kaja kumab sees, pikalt ja sügavalt. Ma usun, et emotsiooni inimeses on võimatu numbriliselt mõõta, nagu suurt osa antud lõputöös eelkirjeldatust. Mõõta ja näha on võimalik tänulike ja õnnelike inimeste mõju ümbritsevale keskkonnale. „Genius loci ehk kohavaim ...” nagu armastab öelda kunstnik ja tunnustatud arhitekt Vilen Künnapu, “... määrab paljuski ära seal olevate inimeste mõtlemise. Kui mõtted on head ja inimesed õnnelikud, siis on koha energia positiivne.” (Künnapu, 2010).

Kui materjaliseerida eelkirjeldatud Vilen Künnapu tsitaat Viljandi linna näitel: „...siis võib öelda, et kui tuua kultuur linna – läbi Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia, Ugala teatri, Pärimusmuusika Festivali, Kondase Keskuse ja mitmete teiste kultuuriorganisatsioonide ja -sündmuste, siis tulemuseks on see, et mingil hetkel saab linnast Kultuuripealinn. (Aotäht, 2021).

Mina usun, et kultuuriakadeemial on võimalus paigutada Viljandi ka kogu maailma kultuurikaardile. Synne Valtri kirjutab oma magistrیتöös, et kultuurikorraldus ei ole vaid ürituste korraldamine ja pärandi edasiandmine – selle lahutamatuks osaks on ka õigusteadlikkus ning juriidiliselt korrektne asjaajamine (Valtri, 2024). Kultuurikorraldus on täna samaaegselt nii organisatsioonikultuur kui ka pärimuskultuur ja midagi palju enam – need on kui ühe kalliskivi tuhanded erinevad tahud, mille ühine nimetaja on inimlikkus.

Kultuuri olemusest on kirjutatud palju, ent lihtsam on määratleda, mis kultuur ei ole – nimelt kultuuritus. See avaldub eelkõige käitumises, viibimise viisis.

Kultuuriteadlikkus avab kultuuriruumide erinevad liminaalsed tasandid – ruumid, kus kultuur on mitmekülgsest mõtestatav. Kirjeldatu ei allu vaid ratsionaalsetele kvantitatiivsetele mõõtmistele, vaid on kogemuslik. Avar silmaring võimaldab meil mõista kultuuri laiemalt – mitte ainult kui ühetähenduslikku teksti, tegevust või toodangut, vaid kui midagi nähtamatut, mis peidab endas teadmisi ja ühendusi ning on alati meie ümber ja kõrgub meie kohal.

Läbi kultuuri on Viljandi linna kuvand palju muutunud, muutunud on ka linna elanikkond. Samuti muutub läbi kultuuri inimene ise, aga muidugi ka läbi kogemise – elamuste, tähelepanu, usalduse ja mõistmise – läbi loodud võimaluste, läbi struktuuride – seaduste ja teaduse, läbi headuse

Kasutatud kirjanduse loetelu

- Aotäht, A. (2021, 21. jaanuar). Viljandi kinnitas allkirjaga kultuuripealinna staatust. *Sakala*. <https://sakala.postimees.ee/7164312/viljandi-kinnitas-allkirjaga-kultuuripealinna-staatust>
- Alas, R. (2008). *Juhtimise alused*. Kirjastus: Külim.
- Berendt, E. J. (1999). *Jazziraamat, Ragtime`ist tänapäevani*. Kirjastus: Vagabund.
- Del Naja, R. (2024, 23. august). Massive Attack castigate music industry over climate inaction. *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/music/article/2024/aug/23/massive-attack-music-industry-climate-inaction>
- Eesti Kunstnike Liit. (2024, 17. aprill). Arne Maasik. Jazz meets Art – NYC SHOTS. <https://www.eaa.ee/arne-maasik-jazz-meets-art-nyc-shots>
- Erm, A. (1989). *Polkast rokini 2*. Perioodika.
- Erm, A. (2025, aprill). Philly Joe's nagu New Yorgis, jazzilik atmosfäär esimesest hetkest, kohe teine tunne... [Instagrami postitus]. <https://www.instagram.com/anne.erm/>
- Eesti Jazzliit. (2019). *Eesti jazz 2030: Eesti jazz arengusuunad*. https://www.jazz.ee/wp-content/uploads/2019/04/Eesti_jazz_2030.pdf
- Herzberg, F. (1959). *The motivation to work*. Kirjastus: John Wiley & Sons.
- Hüsson, E.-B. (2021). Tallinna rahvusvahelise festivali Jazzkaar 2021 linnaruumiprojekti produktsioon (bakalaureusetöö, Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia). <https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/b741ecc9-68a5-4466-ae9e-799b97afd456/content>
- Jazzkaar. (2025, 6. mai). 36. Jazzkaar paistis silma eesti muusikute rahvusvaheliste koostöödega. <https://jazzkaar.ee/36-jazzkaar-paistis-silma-estis-muusikute-rahvusvaheliste-koostodega/>
- Jazzkaar. (2025). Eesti muusikatööstus valis Jazzkaare 2015. aasta parimaks muusikafestivaliks. <https://www.jazzkaar.ee/info/tegevused/>
- Lauk, T. (2008). *Jazz Eestis aastatel 1918–1945* (doktoritöö, Tallinna Ülikool). DIGAR Eesti artikliandmebaas. <https://www.digar.ee/arhiiv/nlib-digar:55210>
- Lotman, J. (1981). Tekst tekstis, Juri Lotman 100. <https://jurilotman.ee/lotmani-teosed/tekst-tekstis-1981/>
- Künnapu, V. (2010). *Koht. Kujund. Energia. Place. Image. Energy. Valitud tekste 2001–2010. Selected texts*. Kirjastus: V. Künnapu.

- Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium. (2023, 4. detsember). Tootasu alammäär tõuseb 2025. aastal 886 euroni. <https://mkm.ee/uudised/tootasu-alammaar-touseb-2025-aastal-886-euroni>
- Mair, J. (2019). *Festivals and cultural identity*. In *Festivals and Events Management*. Elsevier.
- MTÜ Jazzkaare Sõprade Ühing. (2003, 14. oktoober). Jazzkaare Sõprade Ühingu põhikiri. (sisene dokument)
- MTÜ Jazzkaare Sõprade Ühing. (u. 2024). Eesmärk ja missioon 2024. (sisene dokument)
- MTÜ Jazzkaare Sõprade Ühing. (2025, 5. märts). Aasta muusikasündmuste korraldaja on Jazzkaar. <https://www.jazzkaar.ee/aasta-muusikasundmuste-korraldaja-on-jazzkaar/>
- MTÜ Jazzkaare Sõprade Ühing. (2025, 20. juuni). Jazzkaar statistika 2025. (sisene dokument)
- Mittetulundusühingute seadus. (2023). RT I, 23.12.2022, 15. <https://www.riigiteataja.ee/akt/123122022015?leiaKehtiv>
- Narits, R. (2002). *Õiguse entsüklopeedia 2. Täiendatud ja parandatud trükk*. Juura Õigusteabe AS.
- Orav, K. (2014, 27. juuni). *Projektijuhtimine*. Loov Eesti. <https://www.looveesti.ee/projektijuhtimine/>
- Reimann, H. (2022). *Tallinn '67 Jazz Festival, Myths and Memories*. Routledge.
- Synne Valtri. (2024). Muusika loomine ja loomprotsessis teiste loomingule tuginemine: autoriõiguslik perspektiiv (magistritöö). Tartu Ülikool, Viljandi Kultuuriakadeemia.
- Tammemägi, M. (2025). Küsitlus loovisikutele loometöö ja sissetuleku kohta. https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSdANFgrPKquBykMYEtWRe_ed7jW584niPua_gB6M2xQF-5B_uw/viewform?usp=header
- Tudengijazz. (2024). Ajalugu. <https://tuja.ee/ajalugu/>
- Vikerraadio. (2025, 21. aprill). Lembit Saarsalu pälvis tunnustuse panuse eest Eesti jazzmuusikasse. <https://vikerraadio.err.ee/1609673549/lembit-saarsalu-palvis-tunnustuse-panuse-eest-eesti-jazz-muusikasse>
- Vetsa, A. B. (2023). Festivali Jazzkaar 2023 tasuta kontsertide päev (bakalaureusetöö). Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemia. <https://dSPACE.ut.ee/server/api/core/bitstreams/23939d51-4897-4c13-a58e-64280d6977b0/content>
- Weidebaum, R. (2024, 24. aprill). Jazz-vokalist Jazzmeia Horn esitleb Tallinnas oma viimast albumit. ERR Kultuur. <https://kultuur.err.ee/1609680824/jazz-vokalist-jazzmeia-horn-esitleb-tallinnas-oma-viimast-albumit>

Weidebaum, R. (2025, 19. aprill). Jazzkaare ajal saab Von Krahli teatris näha Arne Maasiku fotopannöödi. ERR Kultuur. <https://kultuur.err.ee/1609670666/jazzkaare-ajal-saab-von-krahli-teatris-naha-arne-maasiku-fotopannood>

World Health Organization. (2020, 30. jaanuar). Emergency Committee regarding the outbreak of novel coronavirus (2019-nCoV). [https://www.who.int/news/item/30-01-2020-statement-on-the-second-meeting-of-the-international-health-regulations-\(2005\)-emergency-committee-regarding-the-outbreak-of-novel-coronavirus-\(2019-ncov\)](https://www.who.int/news/item/30-01-2020-statement-on-the-second-meeting-of-the-international-health-regulations-(2005)-emergency-committee-regarding-the-outbreak-of-novel-coronavirus-(2019-ncov))

LISA 1. Tasuta kontsertide päeva programm

JAZZkaar 20/4–1/5/2025

Jazzkaar Festival

20/04 TASUTA KONTSERTIDE PÄEV!

10.00 Von Krahl	Hommikujooga: treener Gerly Nurmsalu feat. Argo Vals
11.00–16.00 Jazzkaare infotelk	Plaaditurg
11.00 Põhja Konna rõdu	Laura Pöldvere, Tiit Kalluste, Villu Veski
11.30 F-hoone Must saal	MUBA lava: Latin 2.1 Let's Rull
12.00 Vivita Lahenduste Laboratoorium	Kräsh esitleb: jazz–funk tantsu töötuba x Eghert-Sören Nömm
12.30 F-hoone Must saal	MUBA lava: 9. klassi ansambel Vundament
13.00 Fotografiska Tallinn	Sissi
13.30 F-hoone Must saal	MUBA lava: Vokaalansambel Fem
13.30 Lendava Taldriku kõrvalt	Telliskivi Loomelinnaku kunstitiir
14.00 Viru Keskuse Toidutänava lava	Titoks
14.00 Loomelinnaku Väligalerii	Tallinna politseiorkestri dixieland-bänd
14.30 F-hoone Must saal	MUBA lava: maailmamuusika ans. Kuma
15.00 A1 sissepääs Telliskivi tn pool	Telliskivi Loomelinnaku tiir
15.00 Von Krahli kohvik	Ühetunnidisko „Let's barrywhite!": DJ Rhythm Doctor
15.30 F-hoone Must saal	MUBA lava: Funk Reactors feat. Ann Marii Kirsi
16.00 Fotografiska Tallinn	Trio Lembit Saarsalu, Toivo Unt, Olav Ehala feat. Toomas Rull & keelpillikvintett
16.30 F-hoone Must saal	MUBA lava: progebänd Speed Machine

Jazzkaare tasuta kontsertide päev tuleb sel aastal teisiti – programmis annavad tooni MUBA rütmimuusika eriala õpilased, tulevased Jazzkaare artistid. F-hoone Musta saali MUBA laval saab nautida laia stiili- ja emotsioonispektriga põnevaid kontserte.

MUBA noortega kõrvuti esinevad Eesti jazziskeene legendid. Lisaks muusika kuulamisele kutsume ka tantsima: Kräshi laste töötoas liigutakse jazz-*funk*'i rütmis, vanemate jaoks riputame diskokera Von Krahli fuajeesse. Traditsiooniline plaaditurg infotelgis võib seekord ka üllatada ning Loomelinnaku peidetud aardeid saab avastada ekskursioonidel.

Neil, kes pühapäeval Telliskivi Loomelinnakusse ei jõua, festival avamata siiski ei jää – Jazzkaar astub lavale ka Viru Keskuse Toidutänaval, kus svingib Eesti parim mustlasjazzi ansambel Titoks.

10.00 Jazzkaare pealava **Von Krahl** avab ukсед, et alustada esimest festivalipäeva juba traditsiooniks saanud **hommikujoogaga** MyFitnessi treeneriga. Meeleolu loob **Argo Valsi** soe ja rikkalik kitarrimäng.

11.00 Põhja Konna rõdult kajab muusika üle terve Telliskivi Loomelinnaku – **Laura Põldvere, Villu Veski** ja **Tiit Kalluste** kuulutavad päeva avatuks päikeselise popi ja juubeldava jazziga. *NB Vihma korral Põhja Konnas sees.*

11.30 F-hoone Mustas saalis MUBA laval alustavad noored talendid! Legendaarse trummiässa Toomas Rulli juhendatava ansambli **Let's Rull** esituses kõlavad kuumad ladinarütmid eri paikadest ja eri keeltes. Tasub ka tantsuringad kaasa võtta!

12.00 Laste jazzifestival **Kräsh** kutsub **jazz-funk töötuppa Vivita Lahenduste Laboratooriumis**. Kutsume kõiki muusikat ja tantsimist armastavaid 7–12-aastaseid lapsi – mõtiskleme muusika rollist tantsus ning **Eghert Sören-Nõmmannab** lõbusa tantsutunni!

12.30 F-hoone MUBA lava: 9. klassi ansambel **Vundament**. Tulevaste rütmimuusika tähtede esituses kõlab Chick Corea, Stevie Wonderi ja Uno Naissoo looming. Ägedas koosseisus paistavad silma nii klahvipillimängijad kui ka lauljad. Juhendaja Martin-Eero Kõressaare.

13.00 Fotografiska Tallinna lavale astub **Sissi**, võimsa häälega omanäoline muusik ja laulukirjutaja. Tema kontserdid on kui teekond helides, vibratsioonides ja sõnades. Oma lugudes jutustab Sissi elust ja enesest ning kõneleb teemadel, mis puudutavad meist igauht.

13.30 F-hoone MUBA laval särab **vokaalansambel Fem!** Viis eriilmelist, ent harmooniliselt kokkukõlavat noort lauljat esitavad *a capella* laule Eestist ja kaugemalt. Juhendaja Maarja Aarma.

13.30 Telliskivi Loomelinnaku kunstitiir algab Lendava Taldriku juurest, tuledega trahvo eest. (Tiir on eesti keeles ja kestab 45-60 minutit.)

14.00 Viru Keskuse Toidutänaval laval võlub dünaamiline mustlasjazzi kvartett **Titoks** publikut nostalgiliste meloodiate ja särtsakate svingirütmidega, säde silmanurgas.

14.00 Loomelinnaku Väligaleriis mängib **Tallinna politseiorkestri dixieland-bänd** koos **Marten Altroviga** valiku selle žanri tuntumatest paladest, tõlgendamata ei jää ka Tallinna tunnusmarss „Kalevite kants“. *NB Vihma korral Von Krahli kohvikus.*

14.30 F-hoone MUBA lava vallutab efektne ja eklektiline segu eri stiilidest, maailmamuusika rütmidest ja ootamatutest ideedest – Kaspar Uljase juhendatav ansambel **Kuma** põimib pärimus- ja rütmimuusikat.

15.00 Telliskivi Loomelinnakut tutvustav tiir algab Telliskivi tänava poolsest A1 sissepääsust. (Tiir on eesti keeles ja kestab 45-60 minutit.)

15.00 Ühetunnidisko Von Krahli kohvikus „Let's Barry White!“

15.30 F-hoone MUBA lava: progebänd **Speed Machine** mängib tuntumaid popprokilugusid eriilmelise ja tehnilise progevimkaga. Juhendaja Mathieu Spaeter.

16.00 Tähelepanu-tähelepanu! **Fotografiska Tallinnas** Eesti jazzilegendid **Lembit Saarsalu, Olav Ehala** ja **Toivo Unt!** 1960ndatel Otsa koolis kohtunud ja poolsada aastat

koos mänginud võrratud melodistid esitavad oma uuemat loomingut koos legendaarse trummari **Toomas Rulli** ning **keelpillikvintetiga**.

16.30 F-hoone MUBA lava programmi lõpetab tuumafüüsikaline *soul*'i ja *funk*'i plahvatus – ansambe **Funk Reactor**. Bändi ülimale meloodilisusele, keerulistele rütmidele ja harmooniatele sekundeerib lauljanna **Ann-Marii Kirsi**. Juhendaja Mairo Marjamaa.

LISA 2. TASUTA KONTSERTIDE PÄEVA EELARVE

Tasuta kontsertide päeva eelarve (ilma käibemaksuta)

Tegevus	Kulu (EUR)	Märkused
Honorarid	3 550	Kõik artistid kokku
Passid	6 300	28 muusikut × 225 € (motiveerimaks madalamat honorari)
Tehnilised kulud	2 585	
▸ Viru lava – lisakulud	350	Helimees (lava ja tehnika kohapeal olemas)
▸ Fotografiska Tallinn	1 499	Klaveri rent ja transport, heli ja valgustehnika rent ja teenus
▸ Von Krahl (jooga, fuajee)	300	Jooga töötunnid, fuajee akustiline lahendus
▸ Põhja Konn	400	Sonoruse arve
▸ Vivita	36	Akukõlari renditasu
Muud kulud	115	Autorikaitse tasu
Turundus ja produktsioon	2 500	Sh töötasud
Kokku kulud	15 050	

Tabel 2. Tasuta kontsertide päeva tulud (ilma käibemaksuta)

Allikas	Tulu (EUR)
Telliskivi Loomelinnak	2 500
OÜ Digiposter	2 000
Viru keskus	950
Jazzkaare üldtoetused ja muud tulud	3 300
Festivalipassid muusikutele	6 300
Kokku tulud	15 050

Märkused:

- MUBA lavaga seotud tehnilised kulud kattis MUBA.
- Kõik kontsertkohad andsid saalid kasutada tasuta.

LISA 3. Infomaterjal peatüki 2.4. Arne Maasik „Jazz meets Art – NYC SHOTS” juurde

NYC SHOTS

Jan Kaus
Writer

In Arne Maasik's photographs, the American metropolis New York appear more like state of mind than city

These are spaces where the buildings seem not only to be objects, but also the meanings of the objects

An idea that does not assume the existence of a single object, since there are so many meaningful objects, and they are so close together. In such density, architecture becomes a message, i.e. society's metal and glass cardiogram that rises above the people, forcing people's gazes to raise toward the heights and then cutting them off

ARNE MAASIK

Born in 28.4.1971 Tallinn, Estonia

Member of the Estonian Artists' Association since 2003

Maasik is known primarily as a conceptual architectural photographer and artist. His work is characterized by his exceptional sense of technical and compositional perfection

Graduated in 1995 from the Estonian Academy of Arts, department of architecture

He has participated in long-term research projects and had numerous solo exhibitions in Tallinn, Helsinki, Rome, Venice, Berlin, New York and elsewhere

Works in the collections

Art Museum of Estonia and private collections in Estonia, Finland, USA

Notable prizes

2006 Annual prize of the Visual and Applied Art Endowment of the Estonian Cultural Endowment

2001 First and second place in the Museum of Estonian Architecture architectural photography competition

2019 Kristjan Raud Art Prize

arnemaasik@gmail.com
gsm: +372 50 66 557
www.arnemaasik.org

NYC SHOTS

PHOTOGRAPHS BY
ARNE MAASIK

Curator: Meelis Tammemägi

Philly Joe's Jazzclub
Vabaduse väljak 10
Tallinn, Estonia

Vernissage
23.5.2025 at 6PM

LISA 4. FESTIVAL JAZZKAAR 2025 PÕHIPROGRAMM

20/4 – 1/5/2025

T, 11. märts	Jazzkaar warm-up!	N, 24. aprill	
19.00 Von Krahl	Michael Mayo „Fly“ (USA)	18.00 Fotografiska	Kertu Aer 4 (Eesti–Norra–Rootsi)
		19.00 Von Krahl	Seesam kindlustus kutsub: Poetic Ways (Prantsusmaa)
P, 20. aprill		20.30 Fotografiska	Patrik Grundström, Erki Pärnoja & Ahto Abner (Rootsi–Eesti)
Tasuta kontsertide päev	Telliskivi Loomelinnakus	22.00 Von Krahl	Telliskivi Loomelinnaku sünnipäev! Adi Oasis (USA)
18.00 Von Krahl	Kristjan Randalu „Marginaalid ja Dividendid“ (Eesti–Norra)		
E, 21. aprill		R, 25. aprill	
18.00 Von Krahl	Maria Faust & The Economics „Rahamaa“ (Eesti–Taani–Norra)	18.00 Fotografiska	Giridhar Udupa & Madis Muul Trio (India–Eesti)
19.30 Fotografiska	Nota bene: Kristjan Kannukene / Miikk Kaasik	19.00 Von Krahl	Lambert (Saksamaa)
21.00 Von Krahl	Keelepeksjad feat. Jaan Pehk	21.00 Fotografiska	Roseye (Holland)
		22.00 Von Krahl	Anomalie (Kanada)
T, 22. aprill		L, 26. aprill	
18.00 Fotografiska	Christian Lillinger, Arkady Gotesman, Kresten Osgood (Saksamaa–Leedu–Taani)	14.00 Von Krahl	Perekontsert: Hanna-Liina Võsa „Sõpradega koos“
19.00 Von Krahl	Lakecia Benjamin (USA)	16.30 Fotografiska	MiaMee (Eesti–Soome)
20.30 Fotografiska	Anemoon	18.00 Von Krahl	James Carter Organ Trio (USA)
21.30 Von Krahl	Luisa Sobral (Portugal)	19.30 Fotografiska	Naissoo Freeform Quintet
		21.00 Von Krahl	Anna Kaneelina
K, 23. aprill		N, 1. mai	
18.00 Von Krahl	Jazziauhinnad 2025	19.00 Alexela	Viru Keskus kutsub: Jazzmeia Horn (USA)
	Karmen Rõivassepp & Aarhus Jazz Orchestra (Eesti–Taani)		Kontserdimaja
20.00 Fotografiska	Mathei Florea New Grounds feat. Gilad Hekselman (Eesti–USA–Saksamaa–Poola–Ukraina)		
21.30 Von Krahl	Bill Laurance & Michael League (UK–USA)		

NB! Korraldajal on õigus programmis muudatusi teha.

PROGRAMM

LISA 5. JAZZI AJALOOST

Järgnevalt annan põgusa ülevaate jazzmuusika ajaloost ja sellega soovin rõhutada jazzmuusika olulisust tänapäevase muusika arengus, sest alati on tundunud, et jazz on vaid vähemuste pärusmaa. Nii kirjutab ka J. E. Berendt jazziajalooost rääkivas raamatus ja lisab, aga tänapäeva popmuusika lähtub jazzist. Kõik see, mida me kuuleme teleseriaalides ja Top 40-programmides, hotellide vestibüülides ja liftides, kinos ja pleieriklappidest, muusika mille järgi me tantsime – charlestonist rocki, funki ja hip-hopini, helid, mis meid iga päev enda alla matavad – kõik see muusika pärineb jazzist, sest biit tuli Lääne muusikasse jazz'i kaudu. (Berendt 1999, 16).

Minu hinnangul on biit kõigele elusale ürgselt omane: see rütmiline kordus peitub meie südamelöökides ja rahulikus hingamises, nii me plaksutame muusikale kaasa ja kutsume teatrietenduse või kontserdi lõppedes oma lemmikuid lavale. Biidile mõeldes viirastuvad lökketuled ja südamerütmis taguv, rituaali juhtiv šamaanitrumm. Biit on kella sekundiseier ja meie elurütmi sümbol. Nii nagu tegelikult ei saa täpselt määratleda, kuidas biit muusikasse tuli, ei saa määrata ka jazz'i täpset sünnikohta - võib viidata, et selle juured ulatuvad Põhja-Ameerika afroameerika kogukondadesse ning jazz'i sünnilinnana nimetatakse sageli New Orleansi.

J. E. Berendt kirjutab oma jazziajaloole pühendatud raamatus: lause „Jazz tekkis New Orleansis“ sisaldab nii tõde kui valet nagu kõik seda sorti väited. On õige, et New Orleans on linn, mis mängis jazz'i sünni ajal kõige suuremat rolli. On vale, et ta oli ainus. Jazz'i - kogu kontinenti, sajandit, tsivilisatsiooni haarava muusika sünni oli õhus tunda ja teda ei saa pidada vaid ühe linna patenteeritud tooteks (Berendt 1999, 16) ja on lisanud: “Tihti on osutatud, et tõeliseks jazz'i pealinnaks jäi ikkagi New York, kus tehti ehtsat ja vitaalset jazz'i - moodsat, kuid siiski juurtega traditsioonis.“ (Berendt 1999, 24).

Kui jazzmuusika arenes algselt New Orleansis, hiljem Chicagos ja New Yorgis siis selle mõju oli praktiliselt kohe üleilmne. Nii kirjutab ka Berendt; et kui jazz tekkis USAs, siis jazzikriitika aga Euroopas. Esimese arvestatava jazziapoloogia kirjutas 1919. Šveitsi dirigent Ernest Ansermet. Esimese jazziraamatu avaldas 1929. belglane Robert Goffin. Esimese jazz ajakirja asutas 20ndate lõpus prantslane Hughes Panassié. Esimese jazz'i diskograafia koostas 30ndatel samuti prantslane Charles Delaunay. Juba enne teist maailmasõda aktsepteerisid Euroopa kunstnikud ja intellektuaalid jazz'i tõsiseltvõetava kunstina. Suured Euroopa vaimuinimesed Hindemithist Stravinskini, Picassost Matisse'ini tegelesid jazz'iga. (Berendt

1999, 12). ja on lisanud; maailma suurim jazziajakiri ei ilmu mitte Ameerikas, nagu võiks arvata, vaid Tokyos. (Berendt 1999, 13).

Kõik jazz muusikaga seonduv levis kiiresti ka Eestisse ja võib pidada märgiliseks, et legendaarsele 1967. aasta Jazz Festivalile eelnenud Tallinnas toimunud jazzisõprade koosviibimisi võib pidada vanemaks, kui legendaarne Newport Jazz Festival. Maailma vanimaks jazzifestivaliks peetakse teadaolevalt Nice Jazz Festivali, mis toimus juba 1948 aastal Nizzas, Prantsuse Rivieras ehk Côte d'Azuris, Lõuna-Prantsusmaal. Tänapäevani toimuva festivali kodulehelt võib lugeda: jah, see toimus Nizzas, mitte Ameerikas — maailma esimene jazzifestival peeti 1948. aasta veebruaris, toimunud karnevali lõpus. Mitmed kontserdid kanti otse üle ka Prantsuse Raadios. (Nice Jazz Festival, 2024).

Juba järgnenud 1949. aastat võib pidada sümboolseks alguseks nii eesti kui ka nõukogude džässifestivalidele — antud aastal Uno Naissoo algatusel toimunud kahe ansambli koostamine kasvas iga järgneva aastaga nii osalejate arvult kui ka prestiižilt ning kujunes oluliseks kogunemiskohaks nii Eesti, kui ka kogu nõukogude džässikogukonnale. Esimene tõeliselt festivali mõõtu sündmus toimus 1958. aastal, mil Tallinna Vineeri- ja Mööblivabriku klubis, astus kolme päeva jooksul lavale 12 ansamblit. (Reimann, 2022: 3-4).

Võrdluseks esimene Newporti džässifestivalil leidis aset alles 1954. aastal, kirjeldatud festivalil esinesid mitmed jazziajaloo väga olulised artistid - Billie Holiday, Dizzy Gillespie ja Ella Fitzgerald. (Newport Historical Society, 2021).

Tallinnas toimunud, džässisõprade koosviibimiste märgilisuse toob ära Heli Reimann 1967 aasta jazzifestivalile pühendatud uurimuses – Tallinn '67 Jazz Festival: Myths and Memories; Tallinn '67 jazzifestival, mis oli sarjas neljateistkümnes, tähistas 18 aastat kestnud jazzifestivalide traditsiooni kõrgetaset Eestis. Need sündmused olid 1950.–1960. aastatel kujunenud kogu Nõukogude Liidus Eesti jazzikultuuri kaubamärgiks, mistõttu Tallinnale omistati koguni „jazzi pealinna“ staatus. Lisaks oli Tallinn '67 esimene sellise mastaabiga rahvusvaheline festival kogu Nõukogude Liidus. (Reimann, 2022: 3-4).

Kui 1967 aasta festival tõstis Tallinna jazzipealinnana rahvusvaheliselt prožektorite valgusvihku siis festivali Jazzkaar peetakse maailmas tänapäeva Eesti muusikaelu visiitkaardiks. Festivali Jazzkaar süda ja hing Anne Erm oli musikumaailmas tegev juba ülalkirjeldatud 1967.aastal. Selleks, et mõista festivali Jazzkaar tähendust täna on minu hinnangul oluline orienteeruda jazzmuusika ajaloos ja samuti heliloomingut käsitlevas terminoloogias. Kirjeldatule on pühendatud lõputöö järgmine lisa.

Kasutatud kirjanduse loetelu

Berendt, E. J. (1999). *Jazziraamat, Ragtime'ist tänapäevani*. Vagabund.

Festival, in Memory of George Wein. https://newporthistory.org/history-bytes-the-1954-newport-jazz-festival-in-memory-of-george-wein/?utm_source=chatgpt.com

Nice Jazz Festival. (2024). *History*. <https://www.nicejazzfest.fr/en/historique>

Newport Historical Society. (2021, 14. september). History Bytes: The 1954 Newport Jazz

Reimann, H. (2022). *Tallinn '67 Jazz Festival, Myths and Memories*. Routledge.

LISA 6. JAZZMUUSIKA

Selleks, et rääkida jazzfestivalidest ja nende hingeks olevast jazzmuusikast – harmoonia ja improvisatsiooni vahekorra selles, tuleb mõista heliloomingu aluseid. Nii kirjutab ka Uno Naissoo oma raamatus Džässilik harmoonia ja orkestratsioon: „... enne kui lähemalt tunda õppida džässiliku harmoonia iseärasusi, on kasulik tutvuda mõnede mõistetega harmooniast üldse.“(Naissoo, 1969. lk 7).

1920. aastal Nikolai Rimski-Korsakovi poolt koostatud Praktilise harmoonia õperaamatu sissejuhatuses võib lugeda: „Akordide ja juhuslikkude sobituste sidumise õpetust ja juhatus nende tarvitamiseks muusikas kutsutakse harmoonia õpetuseks.“ (Rimski, 1920. 1-2). Harmoonia väiksemaks koostisosaks on akord. Akordiks nimetatakse 3 - 7. erinevast helist koosnevat kooskõla, mida on võimalik üles ehitada tertsidena. Kooskõla, mille helisid pole võimalik tertsidena asetada, nimetatakse juhuslikuks kooskõlaks. Kooskõlade organiseeritud ühendus, tihedalt seotuna muusikalise vormiga, kujundab heliteose harmoonia. Selliselt avalduvas harmoonia organiseerituses on igal akordil mingi kindel osa ehk funktsioon. (Naissoo, 1969: 9).

Kui klassikalise muusika ettekandeid hinnatakse autentsuse ehk selle järgi, kas muusikapala esitatakse nii, nagu helilooja seda mõtles, siis džässiliku pala keskmise osa moodustavad tavaliselt improvisatsioonilised soolod. (Naissoo, 1969. 129). Improvisatsioonil on džässmuusikas keskne koht. Just muusika improvisatsioonilisus eraldab džässmuusikat estraadimuusikast. Et improvisatsioonid moodustavad enamasti džässipala valdava ja põhilise arendusliku osa, sõltub džässilike palade üldine kõlavus improvisatsioonide kvaliteedist. (Naissoo, 1969. lk 133).

Üks esimesi, kes vabastas end helilooja poolt peale surutud interpretatsioonilistest ahelatest ja lähenes meetoodilisele materjalile vabamalt ning jazzipärasemalt, oli Jelly Roll Morton. Mortoni puhul tõdeme esimest korda otsustava tähtsusega tõsiasi, et esineja isik on jazzis olulisem kui materjal, mis on helilooja poolt ette antud. (Berendt 1999, 19)

Jazzis pilli mitte lihtsalt ei mängita, vaid see pannakse "rääkima" - väljendama muusiku tundeid. (Berendt 1999, 21). Kas improvisatsiooni võiks kirjeldada ka millegi sellisena, kui muusik täiesti unustab enda ja looming lihtsalt voolab läbi tema? Nii küsib ka Jaan Kaplinski, rääkides muusikast ja musikaalsusest Ööülikooli saates Muusika mõjud: “Kas pillimäng ja muusika võiks olla sillaks ülevama ja vägevama juurde, kui inimene ületab endas oma ego väikluse ja laseb pillil ise mängida?”(Vikerraadio, 2021).

Uno Naissoo raamatust võib siiski lugeda, et enamasti improvisatsiooniline soolo põhineb motiivide seostatud arendusel. Need motiivid võivad tuleneda teemast või olla ka täiesti iseseisvad. (Naissoo, 1969. 137). Sellised loomingulised võimalused loovad solistile eeldusi originaalsemaks eneseväljendamiseks, kuid ühtlasi panevad talle ka suurema vastutuse. Nii on solist-improvisaator džässiliku pala kaasautoriks. (Naissoo, 1969. 134).

Improvisatsiooni olulisuse jazzmuusikas on toonud ära ka Anne Erm raamatus Polkast rokini 2: "... selles improvisatsioonilises kunstis sõltub palju esitaja individuaalsusest, loomingulisest initsiatiivist, intellektist. Iga džässimprovisatsioon on ainulaadne ja kordumatu, kantud kunstniku meeleolust antud ajahetkel, „elektrist" publiku ja esitaja vahel." (Erm, 1989. 166).

Improviseeritud meloodiat ei saa selle mängijast lahutada ja noteeritud kujul kellelegi teisele mängida anda ja on lisanud; komponeeritud muusikat võib lugematuid kordi uuesti esitada igati, kellel on selleks vajalikud instrumentaalsed, tehnilised ja kontseptuaalsed võimed. Jazzi saab reprodutseerida vaid muusik, kes selle lõi. Imiteerija võib olla tehniliselt parem ja intellektuaalselt kõrgemal tasemel, kuid ta ei suuda siiski seda muusikat taas luua. Jazzimprovisatsioon on improviseerija isiklik väljendus, mis peegeldab tema muusikalist, vaimset ja emotsionaalset seisundi.

(Berendt, 1999).

Kogu jazziajaloo vältel New Orleansist tänapäevani on jazzimprovisatsioon sündinud samade tehnikate abil nagu vanas Euroopa muusikas: tänu harmoonia struktuuridele (mis vabas jazzis muutusid küll nii vabaks, et neid enam eriti ei struktureerita). (Berendt 1999, 38). Vaba džässi tulekust kirjutab Valter Ojakäär oma raamatus popmuusikast: 1960. ilmub senistest kõige radikaalsem uuendus — vaba džäss, millest loobutakse läbivast rütmipulsist ja ettemääratud harmooniajärgnevustele tuginevast improvisatsioonist. Seda asub asendama atonaalne improvisatsioon. Uue suuna rajaja on saksofonist Ornette Coleman. (Ojakäär, 1978. 35).

Ka juba New Orleansi ajal oli muusikuid, keda ei huvitanud harmooniareeglid, kirjutab Berendt ja lisab; Nii võib öelda, et atonaalsuse ehk harmonia vabaduse traditsioon on olemas kogu jazziajaloo. (Berendt 1999, 38). Kritik ja muusik Don Heckman on öelnud: "Ma arvan, et läbi kogu jazziajaloo on eksisteerinud loomulik suund, mis püüab vabastada improviseerija mõtlemist harmoonia piirangutest." (Berendt 1999, 38).

Kogu tänane jazzmuusika aga ei põhine improvisatsioonil, improvisatsioon on vaid osa muusikalisest etteastest ja võimaluse improviseerida aluseks on toetavad ja ümbritsevad

struktuurid. Improvisatsiooni - soleerimist, toetab terve ansambel või orkester, lisaks on loodud seda võimaldav ja toetav keskkond kontserdipaiga või festivali näol. Vabalt improviseerida võib ka lihtsalt omaette aga kui me jõuame kontserdi või festivalini siis on täna vaja pidavaid kokkuleppeid, eesmärgistamist, strateegiat - struktureeritust. Nii kirjutab Berendt ka jazzmuusika osas; siiski on hakatud radikaalse tonaalsuse valguses taipama, et harmooniasüsteemi ei saa asendada lihtsalt "mitte millegagi", süsteemi puudumisega. (Berendt 1999, 38).

Jazzi tuleks vaadelda kui üht vaimu- ja kultuurifenomeni meie sajandi vaimu- ja kulturillikumiste sees. Aktiivne huvi jazzi vastu tähendab "meid ümbritseva helikeskkonna" kvaliteedi parandamist, ja näitab meie teadlikkuse taset. Ajal, mil muusika saadab nii lennuki õhikutõusmist kui ärikõnelusi, mõjutab "ümbritsev helikeskkond" otseselt meie elulaadi, meie elukvaliteeti. Seepärast saamegi öelda, et huvitumine jazzist tähendab jazzi jõu, soojuse ja intensiivsuse osalist ülekandmist meie ellu. (Berendt 1999, 39).

Harmoonia ja rütmi uuendamise kõrval on olnud jazzile sama tähtis juurdepääs maailmamuusikale, seega jazzmuusika kõik võimalikke arenguid ja sulameid arvestades ei seo seda ammugi enam ühtne stiilikaanon, pigem loomevabadust ja improvisatsioonilisust väärtustav lähenemine muusikale. (Berendt, 1999). Helilooja John Zorn öelnud: "Minu põlvkonna muusikud heidavad kõrvale arusaama, et muusika on hierarhia: niinimetatud keerulisemad vormid (klassika) on jazzist kõrgemal, too omakorda keerulisem ja sellega ülem bluesist, mida paigutatakse popist kõrgemale... Kõik on ühel tasemel! Kõigesse tuleb suhtuda ühesuguse austusega!" (Berendt 1999, 58).

Nii võib ka Eesti Jazz arengukavast lugeda et Jazzmuusika olemuseks ja tuumaks on loominguline vabadus. Jazz pole kunagi valmis ega stiilikaanoniks fikseeritud. (Eesti Jazziliit, 2019).

Kasutatud kirjanduse loetelu

- Berendt, E. J. (1999). *Jazziraamat, Ragtime'ist tänapäevani*. Vagabund.
- Reimann, H. (2022). *Tallinn '67 Jazz Festival, Myths and Memories*. Routledge.
- Ojakäär, V. (1978). *Popmuusikast*. Eesti Raamat.
- Rimski-Korssakov, N. (1920). *Praktiline Harmoonia Õperaamat*. H. Laakmanni trükk
- Naissoo, U. (1969). *Džässilik harmoonia ja orkestratsioon*. Tallinn.
- Erm, A. (1989). *Polkast rokini 2*. Perioodika.
- Kaplinski, J. (2021). *Muusika mõjud*. Öölikool.
<https://vikerraadio.err.ee/802905/ooulikool-jaan-kaplinski-muusika-mojud>
- Eesti Jazzliit. (2019). *Eesti jazz 2030: Eesti jazz arengusuunad*.
https://www.jazz.ee/wp-content/uploads/2019/04/Eesti_jazz_2030.pdf

LISA 7. JAZZ EESTIS

Eesti Jazz 2030. visioonidokumendist võib lugeda, et jazzi elu siin on olnud vilgas ja pulbitsev! Eesti jazzi lugu algas juba 100 aastat tagasi ning kestab katkematult tänaseni. Aktiivne jazzielu ei vaibunud siin ka nõukogude liidu perioodil, mil ehkki mitte päris rangelt keelatud, kuid siiski taunitud staatusele vaatamata korraldati festivale, salvestati albumeid ja loodi tänaseks meie muusikakultuuri klassikaliseks pärandiks saanud teoseid ja palu. (Eesti Jazziliit, 2019).

Kui minna päris algusesse siis meie kultuuriruumi jõudis džäss täpsemalt 1920. aastate keskpaigas. Esimene Eesti džässiansambel, The Murphy Band, alustas regulaarseid esinemisi 1925. aastal kohvikus Marcelle. Džässiansamblite arv kasvas järgnevatel aastatel kiiresti, ulatudes 1940. aastaks ligikaudu 110 koosseisuni, kuhu võis kuuluda kuni 750 muusikut. (Lauk 2008. 75). Seega oli džässi areng tormiline – liskas Tallinnale on teateid džässist nii Tartust, Valgast, Narvast, Viljandist, kui ka teistest väikesematest asundustest. (Lauk, 2008: 75).

Rääkides *The Murphy Band*'i tuntusest ja mõjust meie džässiliku tantsumuusika arengule, tuleb kindlasti mainida alates 1928. aastast toimunud laupäevaõhtuseid ringhäälingu tantsumuusika ülekandeid Estonia Valgest saalist (Mutsu, 1991: 37), mille vahendusel kuuldi neid pealinnast kaugemalgi. (Lauk, 2008: 45).

Võib öelda, et teise maailmasõja järgse Eesti džässielu tuumiku moodustasid kaks meest – Uno Naissoo ja Valter Ojakäär. Nende tegevust iseloomustasid eelkõige entusiasm ja pühendumus muusikale. Meeste omavahelist suhet võib kirjeldada kui krooniku ja looja vahelist – Ojakäär salvestas ja kajastas seda, mida Naissoo lõi. Selle ajajärgu džässikultuuri arengut saab tervikuna vaadelda läbi nende kahe isiku töö, mis osutab selgelt Eesti kultuuriruumi mõõtmetele. (Reimann 2022, 14). Uno Naissoo oli džässifestivalide traditsiooni algataja ning tunnustatud helilooja, Valter Ojakäär seevastu pani aluse esimestele džässiraadiosaadetele pärast teist maailmasõda ning kirjutas Nõukogude Liidu esimese täismahulise džässi käsitleva monograafia. (Reimann 2022, 14). Mõlemal mehel on kanda suur roll ka järgmise lisa aluseks oleva Tallinna 1967 aasta džässifestivali õnnestumise juures.

1967. aasta festivaliga aga džässifestivalide traditsioon katkes ja alles kaheksakümnendatel alustasid uuesti väiksemad festivalid. Alates 1982. aastast toimus festival „Tudengijazz“, mis on mõeldud eeskätt õppurmuusikute džässi huvi innustamiseks. (Erm, 1989. 167). Kirjeldatud festivalid töid palju noori džässi juurde. Regulaarseks said ka

dzässiõhtud kirjastuse „Valgus” baaris. Selles hubases saalis on musitseerinud peaaegu kõik eesti dzässmuusikud. (Erm, 1989. 167). 1990. aastal toimusid Tallinnas Jazzi & Bluesi Päevad ja kirjeldatud sündmusest kasvas välja festival Jazzkaar, mille mastaabid võimaldasid lõpuks rääkida 60ndatel katkenu jätkamisest. (Jazzkaar, 1993).

1967. aasta džässifestival on Eesti džässmuusika ajaloos väga märgilise tähtsusega ja kirjeldatud sündmust võib pidada tänasete džässifestivalide teerajajaks, seetõttu on pühendatud festivalile järgnev lisa antud lõputöös.

Kasutatud kirjanduse loetelu

Eesti Jazzliit. (2019). *Eesti jazz 2030: Eesti jazz arengusuunad*.

https://www.jazz.ee/wp-content/uploads/2019/04/Eesti_jazz_2030.pdf

Lauk, T. (2008). *Jazz Eestis aastatel 1918–1945* (doktoritöö, Tallinna Ülikool). DIGAR Eesti artikliandmebaas. <https://www.digar.ee/arhiiv/nlib-digar:55210>

Reimann, H. (2022). *Tallinn '67 Jazz Festival, Myths and Memories*. Routledge.

Erm, A. (1989). *Polkast rokini 2*. Perioodika.

Jazzikaare kavaleht. (1993). Isiklik arhiiv.

LISA 8. 1967 JAZZ FESTIVAL

Foto 1. Jazzfestival Tallinn 1967., esineb Charles Lloyd. Foto: Viktor Salmre (ERM Fk 2644:13858).

1997. aasta aprillis korraldas Eesti suurim jazzifestival Jazzkaar kontserdi, mis oli pühendatud 1967. aastal toimunud Tallinna Jazz Festivali 30. aastapäevale. Lavaline külaline oli Ameerika saksofonist Charles Lloyd, kes oli osalenud samal festivalil kolm kümnendit varem. Üldine ülev meeleolu ja ekstaatiline vastuvõtt koos pikkade ovatsioonidega löid väga sarnase õhkkonna 30 aastat tagasi asetleidnule. Nii juhatab sisse Heli Reimann oma põhjalikkus uurimuse: Tallinn '67 Jazz Festival: Myths and Memories. (Reimann 2022). Minu hinnangul on märgiline, et uurimus algab viitega Jazzkaarele ja vähemalt sama märgiline on pühendus raamatu tiitellehel: **to jazz idealists - those who made the festival happen**, mis võiks tõlkes kõlada järgnevalt; jazzi idealistidele — neile, kes teevad festivalid võimalikuks. (Reimann 2022). Arvestades mõlemat eelkirjeldatud märgilisust siis on minu hinnangul oluline, just selle lõputöö raames, minna jazzifestivali korraldamise juurte juurde ja teha väike sissevaade 1967. Jazz Festivaliga seonduvale, tuues mahukast uurimusest välja selle, mis on oluline antud lõputöö võtmes. Käesolev lõputöö lisa põhineb suures osas Heli Reimani ülalkirjeldatud uurimusel ja intervjuudel selles.

1967. aasta Jazz Festival toimus Tallinnas 11. maist kuni 14. maini, festival avati 11 mail Kalevi Spordihallis. Jazzkaare kodulehelt võib lugeda; kõik teed viisid „Kalevi“ spordihalli, kus esinesid 26 ansamblit ja 2 orkestrit rohkem kui 150 muusikuga. Eestit

esindasid festivalil noored andekad muusikud Tõnu Naissoo ja Raivo Tammik oma klaveritriodega. Jaan Kailvee ansambel ja Eesti Raadio kergemuusika orkester Aleksander Rjabovi juhatusel. (Jazzkaar, 2017).

Lauljanna Els Himma laval laulmas. Tagapool pillimehed. Foto: Viktor Salmre. (ERM Fk 2644:6188).

Toon ära Els Himma tsitaadi, mis kirjeldab hästi ümbritsevat olustikku ja aitab mõista festivali olulisust nii esinejate - jazzmuusikute, kui ka publiku jaoks, kirjeldatud hetkes:

Kuuekümnendatel oli sula... me kõik olime noored, ilusad ja täis lootust... ja meie südamed olid tules. Me soovisime raputada maha kogu selle välise surve, tundsiime, et ees ootab parem tulevik... justkui oleks saabunud kevad. Kogu õhkkond oli täis lootust ja tunnet, et nüüd on kõik võimalik... inimesed olid rõõmsad ja entusiastlikud, nagu oleks neile antud saja voldine elektrilöök. Oli vabaduse tunne... tundus, et me võime teha kõike, mida iganes tahame. Meie, džässmuusikud, olime varem peidus restoranides ja tohtisime džässi mängida ainult esimese seti ajal, kui rahvast oli vähem, et mitte tavalist restoranipublikut ära hirmutada. Nüüd tundsiime, et võime mängida seda, mida me tõeliselt tahame. Ja mitte ainult muusikud. Ka teatrirahvas tuli välja uute lavastustega... kirjanikud kirjutasid uusi luuletusi. Sellised imelised asjad juhtusid tol ajal.

(Els Himma intervjuust Heli Reimmaniga, Reimann 2022).

Festivalile saabus fänne üle suure liidu ja ajakirjanikke Londonist ja New Yorgistki, kõik kontserdid olid välja müüdnud. 1967. aastal maabus ka esimene Ameerika ansambel just maineka jazziajakirja Down Beat kriitikute poolt aasta ansambliks valitud Charles Lloyd'i kvartett. Tänu Charles Lloyd'i esinemisele jõudis artikkel festivalist ka New York Timesi. (Jazzkaar, 2017).

Teiste seas ka legendaarne džässiproductsent ja raadiosaatejuht Willis Conover, kes oli üle neljakümne aasta korrespondent Ameerika Hääle juures, tema öised jazz'i teemalised raadiosaated olid väga populaarsed. Conoveri olulisus siinse ja ka rahvusvahelise jazzipubliku jaoks tuleb hästi välja legendaarse jazzkitaristi Tiit Pauluse poolt Heli Reimanile antud intervjuus, millest lõigu toon siinkohal järgnevalt ära:

Ma kuulan vahel ikka veel Conoveri saadete salvestusi ... see tuletab mulle meelde, kuidas ma ootasin seda õndsat hetke igal õhtul kell 11.15. Lühilaine võnkuv sahin, mis kippus kord kaduma ja siis jälle tasapisi tuli tagasi. Kõlas Conoveri hurmavalt madal bariton, mis andis justkui lootust. Poolas ja Ungaris harjutati inglise keelt tema häält matkides. Üks kuuendik planeedist jagas koos minuga seda ikoonilist hetke. ...mina kuulasin siin, aga keegi Kamtšatkal tegi täpselt sama.

(Tiit Pauluse intervjuust Heli Reimanniga, Reimann, 2022).

Legendid räägivad, et lisaks Willis Conoverile oli suur osa ühe kuuendiku planeedi ajakirjanikest kogunenud festivali päevadeks Tallinnasse ja kohale oli tulnud palju kaugemaltki veel. Täpne ajakirjanike arv ei ole teada, kuid hinnangud ulatuvad sajast kaheksajani. Igal juhul, isegi mõnekümne ajakirjaniku osalemine oleks olnud NSV Liidu kontekstis sensatsiooniline – kultuurisündmus, kirjutab Heli Reimann tema uurimuses ja täpsustab; minu uurimus tuvastas umbes 100 meediakajastust – festivali-eelsed teadaanded, festivalil tehtud reportaažid ja järeldused pärast festivali, mis pärinevad USA-st, Soomest, Rootsist, Norrast, Poolast, Ida-Saksamaalt, Tšehhoslovakiast ning suurima kajastusega Nõukogude Liidust. (Reimann, 2022. 132).

Kaks suurimat Eesti avalikku meediakanalit — Eesti Televisioon ja Eesti Raadio — olid festivali vahendamisel avalikkusele aktiivselt kaasatud. Kõik neli džässkontserti kanti otse üle Eesti Raadio kolmandas programmis ning intervjuu Lloydiga esitati Eesti Raadio soomekeelses programmis. Ja on lisanud, Eesti Televisiooni tähtsaim panus festivali kajastamisel oli dokumentaalfilm *Jazz-67*. Lisaks muusikale keskenduv režissöör Astrid Lepa

ka sündmuskohtade füüsilisele ruumile ja kogu üritust ümbritsenud üldisele elevusele. (Reimann 2022, 133).

Astrid Lepa dokumentaalfilmis *Jazz-67* aga ei leia kaadreid Charles Lloyd kvarteti esinemisest, õnneks ei olnud see ainus festivali käsitlev filmimaterjal. Leningradi televisioon koostas ka umbes pooletunnise filmilise ülevaate. Kui meie televisiooni kaadrid ei sisaldanud üldse väliskülalisi siis ei varja leningradlaste film rahvusvahelist haaret — seal näidatakse nii Zbigniew Namystowski, Charles Lloyd kui ka Erik Lindströmi esinemisi. Legendi kohaselt jätsid eestlased välisesinejad oma filmist välja hirmust, et Nõukogude võim ei kiidaks seda heaks. (Reimann 2022, 134). Legendide kohaselt katkestati ka, kõik üleliidulised tele- ning raadioülekanded. Kinnituseks toon ära lühendatud kujul ühe Heli Reimani uurimusest leitud kirjelduse, kuna see annab edasi hästi ajastut ja jazzfestivali ümbritsenud keskkonda. Legend pärineb algselt venekeelse jazz'i veebilehe jazz.ru tometajalt Cyril Moshkowilt:

Parajasti oli eetris Moskvas tegutseva pianist Anatoli Krolli kvartett, mille muusika oli tugevalt mõjutatud John Coltrane'i uuest modernsest kõlast. Just siis, kui bändi kontrabassimängija alustas soolot bassiga oktaav kõrgemalt, lülitas Nõukogude Tele- ja Raadiokomitee esimees Konstantin Mesjajtsev kodus televiisori sisse. Vanakooli kommunisti šokeeris nähtu nii, et ta haaras oma punase telefoni — valis otseühenduse telekeskusega Moskvas — ja käskis ülekande peatada. Tallinnast saadetud signaali vahendas terve Nõukogude televisioonisüsteem sadade tuhandete saatjatega miljonite vaatajateni, kuid Mesjajtsev nägi seda ja ütles: „Katkestada!“

Nii katkestati ülekanne otse keset kontrabassisoolot. Ekraanile ilmus kiri, mis viitas tehnilistele tõrgetele ja seejärel hakati näitama filmi. (Reimann 2022, 139-140).

Meie jazziajaloos jääb justkui kõik muu festivalil toimunu Charles Lloyd kvarteti esinemise varju, kuigi tegelikult lubati kvartett lavale alles napilt enne kogu festivali lõppu. Nii võib Heli Reimani uurimusest lugeda, et ka Lloyd enda jaoks jäi mõistetamatuks kogu see poliitiline kära tema kvarteti esinemisloa ümber. “Ma mäletan, et olime milleski väga sürreaalses ja kafkalikus — selles mõttes, et meie muusikas oli midagi ähvardavat. Nad ei tahtnud, et inimesed seda kuuleksid ... ma arvan, et meie muusika vabadus mõjus neile kuidagi,” meenutab Charles Lloyd. „Ametnikud ei tahtnud, et me mängiksime. Lõpuks nad siiski andsid järele, pärast kõiki neid koosolekuid ja kogu seda viina joomist ja istumist seal.“(Reimann 2022, 121 -122).

Kui Charles Lloyd kvartett lõpuks lavale pääses siis mängisid nad neile eraldatud 25 minuti asemel 40 minutit. Enne lavale minekut ütles Lloyd mänedžer bändile, et nad mängiksid täpselt ühe vinüülplaadi jagu. Nende edu oli tohutu – järgnes lõputuna näiv aplaus (nii kirjeldab toimunut Eesti Raadio selleaegne toimetaja Arne Vahuri) (Reimann 2022, 33). Koloriitset kontserdielamust on ilmekalt kirjeldanud legendaarne jazzkitarrist Tiit Paulus oma intervjuus Heli Reimanniga, toon selle lõigu siinkohal muutmata kujul ära:

„Me kõik olime Lloyd muusikast väga lummatud. Esimest korda laval ameeriklast näha oli midagi erakordset. Kontserdil oli ka väga mõjuv visuaalne pool — Lloyd oma kohevate juustega, Jarrett oma kehakeelega klaveril, justkui sellega armatsedes, kord klaveril, siis jälle selle all ... hämmastav. Kogu festivali õhkkond oli väga võimas ... ootus, ärevus millegi põneva ees. Lloyd oli '67. aastal esmaklassiline staar. Isegi praegu, kui ma teda kuulan, on tema mängus ikka veel midagi erilist ... midagi müstilist. Tema palad olid pikad ja saalis valitses haudvaikus, tema intonatsioon oli veidi nihkes ... nagu Gilberto, kui ta bossa novat laulab ... väga sarmikas.“

(Tiit Pauluse intervjuust Heli Reimanniga, Reimann 2022, 75).

Tänase festivali Jazzkaar süda ja hing - Anne Erm on kirjeldanud Tiit Paulust aastal 1989. Järgnevalt: “Tiit Paulus on Eesti nüüdisdžassi esikitarrist. Kõitvate soolodega ja mõistva ansamblipartnerina on ta lisanud oma värvi mitmete džässikollektiivide muusikasse. ... Tiit Paulus on autodidakt, kuid visa töö ja suur praktika viisid ta nõukogude džässkitarristide tippu. Improvisatsioonilisest kunstist huvitus ta 14-15-aastaselt. Ivar Krulli ja Rein Sammeti ansamblitega esines ta Tallinna džässifestivalidel.”

Els Himma kirjeldab Tiit Paulust, kui tagasihoidlikku ja erakordselt südamlikku inimest, tooksin ka selle kirjelduse muutmata kujul ära:

Tiit oli suurepärase muusik, kellel oli väga huvitav ja isikupärane stiil. Tema muusika oli täis ilu – ilu, mida tänapäeval paraku sageli ei väärtustata. Inimese isiksus ei jää muusikas kunagi varju, ja Tiit oligi see, kes otsis muusikat iseenda seest, mitte iseennast muusikast. Inimesena oli ta vaikne ja endassesulgunud, kuid väga hea huumorimeelega. Meil oli temaga koos palju nalja ja toredaid hetki. Ta oli meeldiv kaaslane ja kena mees.

(Els Himma intervjuust Heli Reimanniga, Reimann 2022. 75).

Tulles tagasi kirjeldatud 1967. aastal aset leidnud festivali juurde siis Uno Schultz - selleaegse Tallinna Linna kultuuriosakonna juhataja Heinrich Schultzi poeg, kirjeldab tomut järgenvalt: „Tegelikult ei ole mul sellest ajast isiklike mälestusi eriti palju, sest ma olin siis alles kümneaastane. ja jätkab; Jah ... aplaus kestis väga kaua ... Isa rääkis hiljem, et KGB mehed jooksid närviliselt ringi. Nad tahtsid, et see aplaus lõpeks ... selline kaheksa minutiline aplaus oli liiga pikk ja Nõukogude normide järgi sobimatu. Lisaks ei tohtinud Nõukogude inimesed nii suurt vaimustust välja näidata ja Nõukogude Liidus ei olnud lubatud nii valjult aplodeerida.“ (Reimann 2022, 28-29). Muusik Tiit Paulus kirjeldab lava lõppakorde järgnevalt; mulle meenub, et saadeti Raivo Tammik lavale publikut maha rahustama pärast Lloyd’ si esinemist, sest ovatsioonid ei tahtnud lõppeda. Ta ütles midagi sellist: „Jätame nüüd järele, me ei ole ju väikesed lapsed.“ (Reimann 2022, 75).

Charles Lloyd on aastaid hiljem kirjeldanud Heli Reimannile intervjuus kogetut; „Need inimesed ... nad kuulsid meie muusikat ja see oli vabaduse muusika. Ma siiani imestasin, et me olime osa sellest kõigest — nad tundsid seda ja see kõlas neis, ning meie tundsime nende valu ja seegi kõlas vastu. See oli võimas kogemus.“ (Reimann 2022, 122).

Kuigi džäss polnud liidus keelatud siis eeltoodud katked annavad selgelt märku, et festivali suur menu oli selle aegsetele võimuorganitele ootamatu. Kõige paremini sobib minu hinnagul Heli Reimanni uurimusest leitud muusik Harry Kõlari tsitaat; „Ei ole võimalik ette kujutada, milline peaks Nõukogude džäss olema, sest kui see on džäss, siis ta ei saa olla nõukogude, ja kui ta on nõukogude, siis ei saa ta olla džäss.“ Ka Charles Lloyd kinnitab ülaltoodud intervjuus; „... jazz on vabaduse muusika!“ (Reimann 2022, 122) ja seda mõistsid ilmselt ka võimuorganid, Tallinna rahvusaheliste jazz festivalide traditsioon katkes peale 67’ aasta jazzifestivali pikaks ajaks.

Alles üle 20 aasta hiljem - 1990. aasta kevadel, väikeses ringis tärganud mõttest, korraldada sama aasta sügisel mõned bluusi kontserdid, kasvas välja festival, mille mastaabid võimaldasid rääkida 60ndatel katkenu jätkamisest. Tallinna Jazzi & Bluesi Päevadel oli esinejaid kolmeteistkümnest riigist, nende hulgas muusikuid Soomest, Rootsist Saksamaalt, Jugoslaaviast, Shveitsist, Taanist, Poolast, Venemaalt ja Leedust. (Jazzkaar, 1993)

Kui olen rääkinud vaimustusega oma lõputööst, kõigest põnevast just 1967. aasta džässfestivaliga seonduvast, siis praktiliselt alati on esimene küsimus, ka inimeste poolt kes nõukogude ajal elanud pole, et kuidas see üldse võimalik oli? See on ka mõsitetav, võttes arvesse, et festival toimus ajal, kui kogu kirjeldatud - üks kuuendik planeedist, oli raudse eesriide taga, kirju saadeti paberil - posti teel, või telegrammiga - tänapäevane infoajastu ei olnud kaugeltki veel alanud. Heli Reimann toob oma uurimuses ära, et festivali tuhanded

kavalehed olid trükitud trükimasinal, toon selle siin tõlgituna, kuid võimalikult muutmatul kujul ära, kuna see kannab endas ajastu vaimust:

Festivali osaleja meespea oli kaheksa lehekülje pikkune käsitsi kirjutusmasinal koostatud dokument, mis toimus omamoodi käsiraamatuna. See materjal on märkimisväärne oma täpsuse ja praktilise detailsuse poolest, mis peegeldab korraldajate kõrget professionaalsust. Näiteks antakse osalejatele juhised, kuhu pöörduda, kui pill peaks katki minema – remonditöökoda asus aadressil Vene 4 –, või kui on vaja osta uus instrument – vastav pood oli aadressil Viru 3. Kui keegi vajas transporti, oli nende käsutuses transpordikorraldaja Vaado Sarapuu; majutuse puhul oli valikus neli hotelli ja viis ühiselamut. Meespea lõppes tagasihoidliku vabandusega võimalike ebamugavuste pärast, mida loodetavasti korvas festivali soe ja sõbralik õhkkond.

Heli Reimanni urrimus on väga põhjalik ja põhineb suurel hulgal intervjuudel ning arhiivmaterjalidel, antud lõputöös on võimalik tuua ära vaid väga väike osa sellest - kõige olulisem, mis ilmestab ajastut ja on oluline mõistmaks, kuidas sai festivali toimumine üldse võimalikuks.

Kirjeldatud uurimusest tuleb välja, et algimpulss tuua Charles Lloyd kvartett Tallinnaesse tuleb kvarteti määndžerilt - George Avakian'ilt, kes tegi selle nimel juba aastaid järjekindlalt tööd. Avakian soovis kontserte anda laiemalt kogu nõukogude liidus ja Tallinna '67 aasta jazzifestival oli justkui üks, mis lõpuks võimaluse avas. Algselt olid plaanitud kontesrdid ka Leningradis ja Moskvas, kuid nende toimumine kavandatud mahus ei ostunud võimalikuks. (Reimann 2022). George Avakian oli Columbia Recordsi ja hiljem Warner Bros. Recordsi produtsent, kes tegi karjääri jooksul tihedat koostööd ka Louis Armstrong, Miles Davis ja Duke Ellington ja mitmete teiste jazz legendidega. (Wikipedia, 2025).

Festivali õnnestumises oli lisaks ka ülioluline roll Heinrich Schultz'il, selleagsel Tallinna Linna kultuuriosakonna juhatajal, tema julgus ja valmisolek riske võtta olid põhjuseks, miks, nagu Ojakäär kirjutas; „meie džässipaati suutis läbi murda murdlainetest ... see ei oleks olnud võimalik teistes linnades. Ja kui muusikud hakkasid Tallinna nimetama džässi pealinnaks, siis oli see tänu Uno Naissoole ja Heinrich Schultzile, kes kujundasid Tallinna džässifestivalide näo.“(Reimann 2022, 27-28). Tooksin järgnevalt, muutma kujul, ära kaks Schultz'i ajaloolist kirja Charles Lloyd'i managerile George Avakianile. Üks neist kiri ja teine telegram - viimane sai justkui piletiks, mis avas ukse Charles Lloyd kvartetile Tallinna 1967 Jazz Festivalile.

Lugupeetud hr Avakian!

Teil on kindlasti huvitav teada, et Tallinna Jazzifestivalil ei ole praegusel hetkel rahvusvahelist staatust. Sellega seoses ei saada me välismaistele muusikutele ametlikke kutseid. Siiski oleme Teie Moskva-tuttava Aleksei Batašovi kaudu kuulnud, et Teil on kavatsus tuua Charles Lloydi kvartett siia festivali ajaks, 11.–14. mai 1967, kasutades selleks turismimarsruuti. Sel juhul avaneks võimalus Charles Lloydil esineda festivalil 25–30-minutilise kavaga, mille puhul oleme valmis katma kvarteti liikmete ja Teie majutus- ja toitlustuskulud festivali ajal.

Käesolevat kirja käsitleme ametliku kinnituskirjana eespool nimetatud tingimuste tagamiseks. Palume Teilt selle küsimuse kohta peatselt vastust.

Lugupidamisega

H. Schultz

(Reimann 2022).

Järgmine on telegramm, Heinrich Schultzilt, mis vastab Avakiani palvele saada festivalil rohkem esinemisvõimalusi:

„Hr Avakian. Täna teie kirja eest. Sain selle liiga hilja kätte. Võimalust Charles Lloyd kvartetti ametlikku festivali programmi lisada ei ole. Kvartett võib festivalil osaleda turistide staatusega. Schultz.

(Reimann 2022).

Georg Avakinai sõnul sai see telegram dokumendiks, mis tegi Nõukogude-visiidi võimalikuks, selgitades seda järgnevalt: „Ma ei lahkunud sellest telegrammist kunagi, magasin sellega koos, kandisin särki tagurpidi seljas, tasku rinnale surutud. Ma teadsin väga hästi, et nad suudavad selle ära võtta ja siis öelda: 'Sul pole kutset!' (Reimann 2022, 27-28

Kirjade märgilisust mõistsid ka võimuorganid ja peale festivali kutsuti Schultz vastust andma EKP Keskkomitee büroo istungile. Heli Reimanni uurimus kirjeldab, et liikus isegi mitmeid müüte mille järgi väideti, et Schultz kas saadeti Siberisse või vangistati tema julguse tõttu. (Reimann 2022, 27-28).

Järgnevalt on ära toodud Henrich Schultzi enda kirjeldus tegelikult toimunud:

„Keskkomitee saal oli rahvast täis. Kui ma ruumi sisenegin, küsis kompartei liige Käbin minult: ‚Kuule, Schultz, kas sa oled välisminister?‘

„Ei, ma ei ole välisminister.“

„Miks sa arvasid, et sul on õigus kutsuda Ameerikast siia muusikaline kollektiiv?

Mõne päeva pärast paluti mul tagasi tulla. Ja esimene asi, mida kompartei liige Undusk ütles, oli: „Sa tead, Schultz, me ei saa sind enam kunagi, pärast sellist provokatsiooni, kultuuritöötajana palgata. ‘ ja jutt lõppes seal...“

(Reimann 2022, 27-28).

kultuuriosakonna juhatajana, selliseid dokumente väljastada ei olnud, seega improvisatsiooniline - intuiitivne osa võib teha võimalikuks nii mõnedki kultuutisündmused, mis struktuuri ja raamistiku tõttu võiksid jääda toimumata. Uurimusest loetu ja ka selles lõputöös äratoodu põhjal, võib öelda, et Charles Lloyd kvarteti osalemine 1967. aasta jazz-festivalil sai võimalikuks, suures osas tänu just Henrich Shulchi poolt väljastatud dokumentidele, aga suur roll oli ka paljude seotud inimeste entusiasmil, näiteks Charles Lloyd manageri - Georges Avikiani suurel järjekindlusel. Minu hinnangul, oli väga suur roll samuti ka õnnelike juhuste jadal.

Kasutatud kirjanduse loetelu

Reimann, H. (2022). *Tallinn '67 Jazz Festival, Myths and Memories*. Routledge.

Jazzkaar. (2017). „Tallinn-67” jazzijuttude ülesvõte *Punasesst Majast*.
<https://jazzkaar.ee/jazzkaare-viies-podcast-on-ulesvote-tallinn-67-jazzijuttudest/>

Wikipedia. (2025). George Avakian.
https://en.wikipedia.org/wiki/George_Avakian

Jazzikaare kavaleht. (1993). Isiklik arhiiv.

LISA 9. Lõpetuseks autorilt

Ma olen alati imetlenud shveitsi kellasad – ülipeenelt toimivaid mehhanisme, tibatillukesi hammasrattaid neis keerlemas ja osutiekid mõõtmast eksimatult aega. Olen mõelnud tohutule meisterlikkusele, kuidas need imetillukesed hammasrattad on kunagi, ükshaaval, käsitsi valmistatud ja täpselt tööle seatud. Samuti olen ma imetlenud ka organisatsioone, kus kõik töötab sarnaselt kirjeldatud kellavärgile. Need organisatsioonid ja sündmused on suunanäitajad – eeskujuks teistele kultuurikorraldajatele. Olen ka mõelnud, kuidas või kust on tulnud need teadmised, imetlenud korraldajate julgust ja järjepidevust.

2023. aastal asusin õppima Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemiasse Kultuurikorralduse erialale ja tänu sellele otsusele on mul olnud võimalik vaadata Eesti parimate kultuurisündmuste korraldamise telgitagustesse ja osaleda loengutes, mida annavad oma ala parimad õppejõud.

Ma ei ole osanud ennast pidada varasemalt suureks džässmuusika austjaks, aga mind on alati köitnud jazzifestivalide visuaalne pool – festivalide plakatid on need, mida sooviks panna raami ja koju seinale või särgid need, mida tahaks kanda. Kõik visuaalne, mis džässiga seondub, on alati väga kunstiline – maitsekas ja stiilipuhas, aga selles on samuti alati värvi, pulbitsevat ja koloriitset muusikat. Kui tegemist on ka vaid mustvalge fotoga – jäädvustusega jazzifestivalist – siis isegi see annab edasi, et toimumas on midagi emotsionaalset, koloriitset, aga samas ka maitsekat ja stiilset.

Eva Saare elu täis ja põnevad loengud avasid ka esimesi struktuure koloriidse jazzifestivali korraldamise taga – täpsed ja põhjalikud ajakavad, eelarvetabelid ja lepingud artistidega. Suur tänu selle eest!

Loengutes ei osanud veel unistada, et tänu kultuuriakadeemiaie tuleb võimalus anda oma panus 2025. aasta jazzifestivali korraldamisse.

Varasemaid Festivalist Jazzkaar kirjutatud töid lugedes mõistsin, et oma lõputöö soovin koostada teise, laiema vaatenurga alt. Just selleks, et mitte korrata juba kirjeldatud. Lugesin selleks raamatuid, kuulasin raadiosaateid aga lõpuks – tänu juhendajatele mõistsin, et see kõik põhiosa konteksti ei mahu ja ei sobitu. Olen tänulik, et kirjeldatud materjalid oli võimalik ära tuua antud lõputöö lisadena. Soovisin lisades anda sissevaate ka jazzmuusika ja jazzifestivalide korraldamise ajaloole ja läbi selle avada seni lõputöodes kirjeldamata tahke ja mõõta mõõtmatu – ühe kultuurisündmuse mõju, mis niivõrd ei avaldu ainult numbrites, vaid kogetus. Mälestustes ja emotsioonides, mis on jäänud korraldajates ja publikus kõlama aastakümneteks.

Olen korraldanud kunstinäitusi üle kahekümne aasta ja tean, et maalikunstnik võib luua ka täiesti korrastamata kaost – loopida ekspressiivselt värvi lõuendile, lõhkuda ja rebida seda – see on osa autori eneseväljendusest. Hea kunstnik räägib läbi loominguga ausalt sellest, mis toimub tema sees – südames.

Olen alati seisnud selle eest, et võimalus oma loomingut eksponeerida ei oleks kuidagi elitaarne, et see võimalus ei oleks vaid valitutele. Mõistan, et noortele autoritele tuleb luua võimalusi ja alati ei saa hinnata näitust selle järgi, kas see materiaalselt ära tasub või kui palju inimesi seda lõpuks külastab. Näituse loomine on ka protsess ning kogemus – nii autori, kui ka kuraatori jaoks ja iga näitus omab kultuurilist kumulatiivset välja ning see jääb kõlama külastajas. Samuti salvestub see, kajastustena kokkuvõtva markerina ajas, millest saab tagasi vaadates osa kunstnikuteest – portfooliost.

Kuna tihti tuli näitusi luua eelarveta, siis otsisin erinevaid võimalusi, kuidas seda teha – avasin erinevaid galerii ja näitusepinna konseptsioone, kasutasin kunsti eksponeerimiseks lisaks ka koridore, kohvikuid, kontoreid. Näitusepind ja minu töö on olnud autorite jaoks alati tasuta ja motoks on, et näitus peab olema olenemata asukohast alati kõikidele galerii standarditele vastav – sisaldama kontseptsiooni, infomaterjale ja pressiteadet, millele peavad järgnema kajastused.

Olgugi, et töötasin alati ennastunustavalt ja kirega, siis tagasi vaadates mõistan, et see kõik on olnud kui kestev improvisatsioon – üks suur ekspressivne ja abstraktne, lõputu teos. Selles tegevuses puudus pikemas perspektiivis strateegia, puudusid vajalikud toetavad struktuurid ja ka täpsem eesmärgistamine.

Nii nagu olen lõputöö sissejuhatuses kirjutanud: kõige aluseks on seaduspärasused ja samuti on ka heliloomingu aluseks struktuur ning looming ise põhineb harmoonial – korrastatusel. Kuigi improvisatsioonil on džässmuusikas oluline roll, siis ka džässmuusik improviseerib etteantud harmoonia struktuuri põhjal, kirjutab J. E. Berendt oma „Jazziraamatus” ja jätkab: sedasama tegid Bach ja tema pojad, kui nad mängisid mõnda chaconnei või aariat: nad improviseerisid harmoonial, mis oli meloodia aluseks, või kaunistasid meloodiat. (Berendt, 1999: 167 -168).

Mõistmine korrastatuse ehk harmoonia olulisusest loodus, jõudis ka minuni läbi muusika, täpsemalt heliloomingu. Palusin tihti oma kunstinäituste avamistele esinema muusikuid, sage külalisesineja oli pianist ja helilooja Rael Kõiv. Rael osutus valituks just seetõttu, et tema performatiivne esinemine oli alati vastavalt avatavale näitusele loodud. Nii nagu ka jazzmuusikas olid selles küll ette komponeeritud struktuuri osad, kuid see oli alati ka hetkes loodud improvisatsioon – näitusesaalis tajutu põhjal. Raeli kuulates mõistsin, et

helilooja justkui korrastab maailma – võtab helid, noodid ja asetab need noodijoonestikule. Mõistsin, et see korrastatus kandub edasi ruumis ja jõuab seeläbi ka kuulajateni. Tänu sellele hakkasin väärtustama harmoonia olulisust loomingus, sest loomise energia salvestub loodus.

Rael avas mulle ukse ka Arvo Pärdi loomingu juurde. Alguses kuulasin plaate, helisalvestisi ja hiljem juba ERR Arhiivi salvestatud Immo Mihkelsoni poolt koostatud saatesarja „Arvo Pärt. Heli ja vaikus” (Mihkelson, 2005/2020).

Rõhutan, ma ei võrdle ennast suure heliloojaga, kuid tema looming ja heliloojaga toimunud muutused aitasid mul ennast mõista.

Arvo Pärdi kodulehelt võib lugeda, et 1968. aastal loodud dramaatiline kollaaž „Credo” kujunes autori loomingus ja elus pöördepunktiks, mille järel loobus helilooja seni kasutatud kompositsioonitehnikatest. Uue helikeele otsingud viisid Pärdi loomingulisse kriisi, mis kestis kaheksa aastat. (Arvo Pärdi Keskus, 2025).

Arvo Pärt ise kirjeldab seda, ülalkirjeldatud, Immo Mihkelsoni koostatud Klassikaraadio saatesarjas järgnevalt: „See oli nagu enda vabaks ostmine, aga selle hinnaga, et ma ütlesin kõigest lahti ja jäin täiesti paljaks. See oli pöördepunkt – minu otsus ja veendumus, milleski väga olulises.” (Mihkelson, 2005/2020),

Olles kuulanud ära kogu saatesarja siis võiks toimunud muutust kirjeldada, kui teekonda, mille jooksul fookus läheb detailirohkusele helipildis ainsale helile. Väga eredalt on jäänud meelde helilooja enda järgnev tsitaat: „Milligrammid, milli-milligrammid sõrme ja klahvi vahel on väga suure tähtsusega.” ja lisab: “Heli, mis see heli on siis? Neli tähte aga sellega võib minna lõpmatuse. Tuleb ühte helisse suhtuda nagu ühte inimesse või inimese hinge, iga heli peaks olema nagu üks kalliskivi, nagu iga inimese hing on üks kalliskivi.” Arvo Pärt intervjuus Immo Mihkelsonile. (Mihkelson, 2005/2020).

Korrastatuse ja harmoonia olulisuse mõistmine loodus oli ka minu jaoks, midagi sellist, kui võtta hoog täiesti maha ja minna tohutult ekspressivse ning mastaapse õlimaali juurest ühe tillukese pintslilöögi juurde, kirevalt muusikalisest kollaažilt pöörata kogu tähelepanu ühele noodile.

Kui millegi mõistmine võib toimuda hetkega, siis muutumine ise võib olla aga väga aeganõudev protsess, eriti kui olla keset veel kestvat protsessi. Võrdleksin seda sellega kui istuda kihutavas rongis ja tead, et oled oma peatusest mööda sõitnud, aga rong kihutab edasi – tead küll, et see suund ei sobi sulle enam, aga hädapidurit ei saa tõmmata, sest siis peatub kogu rong. Kihutavast rongist ei saa ka lihtsalt välja hüpata – tagajärjed võivad olla fataalsed. Nii siis ootad ja astud maha järgmises peatuses, kuskil, kus kõik on tundmata ja uus ning tuleb hakata uuesti teed otsima.

Maailma avab ennast alati justkui kihtidena, üks mõistmine toob kaasa järgmise, ülalkirjeldatud saatesarjast tean, et ka Arvo Pärt kasutas kriisist väljumiseks ühe vahendina maalitehnikaid. Mina, kui olin sulgenud pea kõik näitused ja näitusepinnad, asusin õppima Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemiasse.

Minu jaoks on kvaliteetset korraldatud džässifestival lõputööna just väga põnev teema, sest esmapilgul võib džäss kõlada pigem vastandina harmooniale ja korrastatusele – jazz on oma olemuselt improvisatsiooniline, muusika mis on alguses saanud värvikirevast New Orleansist ja areneud edasi suurlinnade suitsutes keldriklubides. Mängides edasi selle mõttega, et üks korralik džässimprovisatsioon võiks olla kõike muud kui harmooniline, tuleb arvestada, et ka improvisatsiooni aluseks on samuti struktuur. Samuti on oluline kooskõla, see peitub juba muusikute ühises etteastes laval – koostöös, mille aluseks on usaldus ja kooskõlas teisisõnu peitubki harmoonia

Käesolevas lõputööd koostades otsisin paralleele festivali korraldamise ja jazzmuusika vahel, sest kui iga loodava sündmuse aluseks peab olema kindel strateegia ja struktuur – eesmärk, eelarve ja ajakava, siis alati on ka improvisatsiooniline osa selles olemas, sest kõike ei ole võimalik kunagi lõpuni etteplaneerida. Lõpuks saab ka muusikalise improvisatsiooni salvestada ning panna hiljem noodikirja, nii nagu ka kokkuvõtvalt ühe koloriidse ja ekspressiivse jazzifestivali tabelitesse. Tabelisse saab panna muidugi vaid numbrid, aga ühegi kultuurisündmuse mõju ei saa mõõta vaid numbrites, numbrites ei saa ka anda edasi emotsiooni ega kirjeldada seda, mis sellest jääb inimhinge.

Lõppsõnaga soovin edasi anda, miks on mulle oluline mõista korrastatuse ja loovuse tasakaalu ja miks on hindamatu kogemus osaleda just lõputöö aluseks oleva sündmuse korraldamise juures. Jazzkaar kannab õigustatult Eesti kultuurikorraldus maailma kroonijuveeli tiitlit ja lõputöös kirjeldatud kogemust ei ole võimalik saada omal käel midagi korraldades.

Rõhutan siingi tsitaati lõputöö refleksiooni osast: Kultuuriteadlikkus avab kultuuriruumide liminaalsed tasandid – ruumid, kus kultuur on mitmekülgsest mõtestatav. Avar silmaring võimaldab meil mõista kultuuri laiemalt – mitte ainult kui ühetähenduslikku teksti, tegevust või toodangut, vaid kui midagi nähtamatut, mis peidab endas teadmisi ja ühendusi ning on alati meie ümber ja kõrgub meie kohal.

Käesolev lõputöö on jazzfestivalidele ja -muusikale pühendatud, seega soovin lõppakkordina jätta kõlama midagi muusikast – midagi ridade ülest: mõlemad suured loojad, keda olen tsiteerinud selles lõputöö lisades – nii Charles Lloyd kui ka Arvo Pärt on kuulunud plaadifirma ECM Records'i (ECM Records, 2024) artistide hulka.

See ei ole pelgalt juhuslik kataloogiline ühendus, vaid Lloyd on rääkinud, et jagab Arvo Pärdiva sarnast sümpaatiat lihtsuse ja sügavuse suhtes heliloomingus. (Mihkelson, 2005).

Kasutatud kirjanduse loetelu

Arvo Pärdi Keskus. (2025). *Arvo Pärt, elulugu*. <https://www.arvopart.ee/arvo-part/>

Berendt, E. J. (1999). *Jazziraamat, Ragtime'ist tänapäevani*. Kirjastus: Vagabund.

ECM Records. (2025). *Arvo Pärt* [Artistiprofiil].

<https://ecmrecords.com/artists/arvo-part/>

ECM Records. (2025). *Charles Lloyd* [Artistiprofiil].

<https://ecmrecords.com/artists/charles-lloyd/>

Mihkelson, I. (2005/2020). *Arvo Pärt. Heli ja vaikus* [Raadiosari]. Klassikaraadio. Kuulatav

ERRi arhiivis. https://klassikaraadio.err.ee/1129997/arvo-part-?utm_source=chatgpt.com

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Meelis Tammemägi,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose

JAZZKAAR 2025 – JAZZ MEETS ART – mõõtes mõõtmatut kunstis, muusikas ja
festivalikorralduses

mille juhendajad on

Eva Saar ja Anu Rannu,

reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Meelis Tammemägi

28.07.2025